

RAPORTY **i ANALIZY** NR 6/2022

**Pomoc Polski udzielana Ukrainie
w kontekście pełnoskalowej rosyjskiej inwazji**

1. Wymiar wojskowy
2. Wymiar polityczny
3. Wymiar gospodarczy
4. Wymiar społeczny

Pomoc Polski udzielana Ukrainie w kontekście pełnoskalowej rosyjskiej inwazji

- 1. Wymiar wojskowy**
- 2. Wymiar polityczny**
- 3. Wymiar gospodarczy**
- 4. Wymiar społeczny**

Przygotował Dział Dokumentacji i Analiz Reduty Dobrego Imienia.

Dofinansowano ze środków Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego w ramach Funduszu Patriotycznego - edycja 2022 Wolność po polsku.

Wstęp

9 listopada 2022 r. Aleksiej Arestowicz, doradca Biura Prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskigo, w wywiadzie udzielonym Julii Latyninie, znanej rosyjskiej dziennikarce przebywającej na emigracji w Londynie, stwierdził, że „Gdyby nie Polska, nas [Ukrainy] by już nie było. W każdym sensie: humanitarnym, politycznym, wojennym. Polska praktycznie ocaliła Ukrainę”¹. Teza ta wydaje się w pełni uzasadniona. Chociaż pomoc amerykańska i brytyjska były kluczowe i obejmowały wysoce zaawansowane technologicznie rodzaje uzbrojenia, to trudno sobie wyobrazić, aby bez pełnego zaangażowania Polski pomoc ta mogła być skuteczna. W niniejszej analizie przedstawiamy cztery obszary udzielanej przez Polskę pomocy: wojskowy, polityczny, gospodarczy i społeczny. Podczas prac wykorzystane zostały wyłącznie ogólnodostępne źródła.

1. Wymiar wojskowy

Przygotowania do ataku Rosji na Ukrainę nie uszły uwadze zachodnich wywiadów. Wiodącą rolę odegrał wywiad amerykański, który od listopada 2021 roku wydawał się przekonany o bardzo wysokim prawdopodobieństwie rosyjskiej inwazji. W zachodniej prasie pojawił się szereg artykułów, które z dzisiejszej perspektywy wydają się próbą poinformowania zachodniej opinii publicznej o wysokim prawdopodobieństwie wybuchu wojny. Taką rolę pełnił głośny, opublikowany 3 grudnia 2021 r. w Washington Post, artykuł Shane Harris i Paula Sonne o rosyjskich przygotowaniach do inwazji². Autorzy powoływali się na informacje z kręgów wywiadowczych. Podobny wydźwięk miał artykuł Juliana Röpcke, który ukazał się w niemieckiej bulwarówce Bild (nakład 3,5 miliona egzemplarzy) 4 grudnia 2021 roku³. Niemiecki dziennikarz również powoływał się na informacje z kręgów wywiadowczych. W gazecie nakreślone zostały trzy scenariusze rosyjskiej inwazji, które de facto się spełniły.

¹ Wywiad miał formę zdalną i jego zapis znajduje się w serwisie YouTube pod adresem: https://www.youtube.com/watch?v=c_Zcoi7O0kQ&t=2475s. Wątki dotyczące Polski pojawiają się w przedostatniej części rozmowy (pojawiają się one od 38:43 w części opisanej w spisie treści jako „Геополитические уроки Польши”). Cytowany fragment przytoczono w tłumaczeniu: <https://wpolityce.pl/polityka/621734-ta-polska-pomoc-dla-ukrainy-nie-zrobila-sie-sama>.

² https://www.washingtonpost.com/national-security/russia-ukraine-invasion/2021/12/03/98a3760e-546b-11ec-8769-2f4ecdf7a2ad_story.html

³ <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/bild-exklusiv-russlands-kriegsplaene-so-koennte-putin-die-ukraine-vernichten-78425518.bild.html>

To, że przebieg inwazji nie był dla Rosjan pomyślny, wynikało ze strategicznej niekompetencji (podziału sił na trzy kierunki natarcia), niekompetencji dowódczej armii rosyjskiej, gotowości do oporu społeczeństwa ukraińskiego oraz z udzielonej przez kraje NATO pomocy wojskowej. Szczególne znaczenie miała pomoc udzielona przed wybuchem konfliktu przez USA i Wielką Brytanię. Dostawy kierowanych pocisków przeciwpancernych typu FGM-148 Javelin i NLAW pozwoliły ukraińskim żołnierzom zatrzymać natarcie na Kijów. Polska już od lutego dołączyła do krajów wspierających Ukrainę dostawami broni i amunicji. Szczególnie ważne było przekazanie bardzo nowoczesnych i skutecznych przenośnych zestawów przeciwlotniczych Piorun. Z biegiem czasu Polska stała się liderem pod względem przekazanej broni pancernej – czołgów i wozów bojowych oraz artylerii samobieżnej. W naszym opracowaniu bazujemy wyłącznie na ogólnie dostępnych źródłach. Oczywiście jest, że informacje te mogą być z wielu względów niepełne i nieprecyzyjne.

1.1 Zwiększenie obecności wojsk NATO na wschodniej flance

Już przed wybuchem wojny państwa NATO podjęły szereg działań mających na celu wzmocnienie wojsk na wschodniej flance. Do Estonii Brytyjczycy skierowali dodatkowe czołgi, podwajając de facto siłę dowodzonego przez nich batalionu NATO.⁴ Swoje siły na Litwie wzmocnili Niemcy, a Francja zadeklarowała chęć przewożenia batalionowi NATO w Rumunii. Gotowość wsparcia sił w Rumunii wyrazili też Portugalczycy. Dania wzmocniła swój udział w Air Policing nad Bałtykiem i zadeklarowała gotowość udostępnienia swojego terytorium dla wojsk amerykańskich.

Najbardziej spektakularny przerzut wojsk amerykańskich miał miejsce w Polsce. Na lotnisku Rzeszów-Jasionka od początku lutego lądowały pododdziały sławnej 82 Dywizji Powietrznodesantowej. Utworzony został most powietrzy, a do transportu użyto między innymi potężnych samolotów transportowych C-17 Globemaster. W sumie do 20 lutego do Polski dotarło 5 tys. amerykańskich spadochroniarzy. Wraz ze stacjonującą rotacyjnie na Dolnym Śląsku amerykańską brygadą zmechanizowaną i dowodzonym przez Amerykanów batalionem NATO (Bemowo Piskie), liczebność wojsk amerykańskich w Polsce wzrosła do prawie 10 tys. Dodatkowe prowizoryczne bazy powstały m.in. na lotnisku w Mielcu, na których rozlokowane zostały śmigłowce UH-60 Black Hawk i CH-47 Chinook. Na lotnisku w Zamościu pojawiły się

⁴ <https://defence24.pl/geopolityka/wielka-brytania-wysle-wiecej-zolnierzy-do-estonii-w-tym-czolgi-i-wozy-bojowe>

zmiennopłaty MV-22 Osprey⁵. Do Polski przylecieli też żołnierze z 45. batalionu Royal Marine Commando. Zostali oni ulokowani w koszarach Brygady Obrony Terytorialnej w Lublinie-Majdanku⁶. W lutym na terenie bazy lotniczej w Łasku wylądowały amerykańskie samoloty F-15C/D Eagle z 48th Fighter Wing z bazy w Lakenheath w Wielkiej Brytanii, których zadaniem jest udział w Air Policing nad Bałtykiem i wzmocnienie wschodniej flanki NATO⁷.

21 lutego na terenie Polski, Niemiec, Słowacji i krajów bałtyckich rozpoczęły się z udziałem żołnierzy amerykańskich manewry pod kryptonimem Saber Strike 2022⁸.

Działania te nie tylko potwierdziły sojusznicze zobowiązania państw NATO – a szczególnie gotowość USA do wysłania swoich wojsk do Polski – ale de facto stały się też rodzajem gwarancji, iż pomoc udzielana z terytorium Polski dzieje się za aprobatą NATO. Wymiar udzielonej bezpośrednio przez Polskę pomocy okazał się bardzo znaczący, co więcej terytorium naszego kraju stało się centrum (ang. *hub*) dla tranzytu pomocy humanitarnej i wojskowej z innych krajów⁹.

1.2 Przekazanie przez Polskę uzbrojenia i amunicji

Od lutego 2022 na Ukrainę dostarczane były nowoczesne przenośne przeciwlotnicze zestawy rakietowe Piorun. Pioruny naprowadzane są na podczerwień i mogą być odpalane z ramienia. Do ich obsługi wystarczy jeden żołnierz. Produkowany przez polskie przedsiębiorstwo Mesko PPZR Piorun stanowi głęboką modernizację systemu Grom i służy do zwalczania nisko lecących samolotów, śmigłowców i dronów. Cele te mogą być zwalczane na dystansie 400 - 6500 metrów i pułapie 10 - 4000 metrów. Rakieta Piorun, podobnie jak Grom, automatycznie naprowadza się na źródło promieniowania termicznego wrogiego statku powietrznego – zwiększona została jednak zdolność wykrywania celów z dalszej odległości.

Co ważne, system ten może być wykorzystywany również w nocy, a dzięki zapalnikiowi zbliżeniowemu można nim zwalczać również niewielkie cele, takie jak drony. Piorun posiada również przełącznik pozwalający na wybór trybu ataku: do celu zbliżającego się lub oddalającego. Jednym z pierwszych sukcesów Piorunów na Ukrainie było zestrzelenie

⁵ <https://defence24.pl/sily-zbrojne/amerykanie-w-zamosciu-wsparcie-smiglowcow--i-nie-tylko>

⁶ <https://www.rp.pl/wojsko/art35683071-juz-6800-zolnierzy-sojuszniczych-stacjonuje-w-polsce>

⁷ <https://lask.naszemiasto.pl/kolejne-amerykanskie-f15-wyladowaly-w-lasku-jest-juz-cala/ar/c1-8678853>

⁸ <https://defence24.pl/sily-zbrojne/w-polsce-rozпочynaja-sie-cwiczenia-saber-strike-2022>

⁹ <https://www.oryxspioenkop.com/2022/08/a-european-powerhouse-polish-military.html>

rosyjskiego samolotu pola walki Su-25 w marcu 2022 roku¹⁰. W internecie można natrafić na nagranie przedstawiające prawdopodobnie jeden z pierwszych sfilmowanych przykładów użycia Piorunów na Ukrainie¹¹. Celem odpalonej rakiety był Orłan-10 – zwiadowczy dron rosyjski wykorzystywany do obserwowania ukraińskich pozycji i koordynowania ognia artylerii. Z relacji frontowych wynika również, że Ukraińcy przy pomocy polskich rakiet Piorun zestrzelili na pewno co najmniej dwa śmigłowce szturmowe Mi-24 oraz nowoczesny bombowiec Su-34¹². W maju pod Izium zestrzelony miał zostać również rozpoznawczo-szturmowy K-52 Aligator.

Cena pocisku Piorun jest niebagatelna i wynosi 600 tys. zł. W 2016 na potrzeby polskiego wojska zakupiono 400 wyrzutni i 1300 rakiet (dostawy realizowane były w latach 2017-2021). W czerwcu 2022 roku zawarto umowę na dostawę kolejnych 600 wyrzutni i 3,5 tysiąca pocisków¹³. Dokumentujący wojnę na Ukrainie portal Oryx szacuje, że od lutego 2022 roku na Ukrainę przekazano 160 Piorunów. Również Estonia zdecydowała się – prawdopodobnie pod wpływem doniesień o skuteczności polskich rakiet – na zakup 300 Piorunów (i 100 zestawów startowych)¹⁴.

„Pioruny to nowoczesna broń. To broń, która została sprawdzona na polu walki, gdyż jest wykorzystywana przez siły zbrojne Ukrainy. Jest skuteczna, dlatego że zatrzymuje i opóźnia agresję rosyjską na Ukrainę. Jest nowoczesna i efektywna. Bardzo się cieszę z tego, że ta broń trafiła na wyposażenie Wojska Polskiego, a teraz trafia na wyposażenie wojsk estońskich” –

stwierdził po spotkaniu z ministrem obrony Estonii, Hanno Pevkurem, szef polskiego MON Mariusz Błaszczak¹⁵.

¹⁰ <https://defence24.pl/przemysl/pierwsze-potwierdzone-zestrzelenie-piorunem>

¹¹ <https://twitter.com/UAWeapons/status/1526965219297222661>

¹² <https://defence24.pl/defence24-tv/polskie-uzbrojenie-koszmarem-rosyjskich-wojsk>

¹³ <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/estonia-zamawia-pioruny-w-polskim-przemysle-zbrojeniowym>

¹⁴ <https://www.oryxspioenkop.com/2022/08/a-european-powerhouse-polish-military.html>

¹⁵ <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/estonia-zamawia-pioruny-w-polskim-przemysle-zbrojeniowym>

1.3 Amunicja

Warto zauważyć, że wedle portalu Oryx Polska już w lutym przekazała Ukrainie 100 rakiet powietrze-powietrze R-73 przeznaczonych dla myśliwców Su-27 i MiG-29¹⁶. Zarówno Pioruny, jak i rakiety R-73 stanowiły istotne wzmocnienie ukraińskiego potencjału w pierwszej fazie wojny, w której ważyły się losy Kijowa, a rosyjskie samoloty starały się wywalczyć dominację w powietrzu. Oczywiście kluczową rolę odegrały dostawy amerykańskich Stingerów. Amerykańskie PPZR (w nomenklaturze amerykańskiej MANPAD) ustępowały zdaniem ekspertów polskim Piorunom, ale dostarczone zostały do 16 marca 2022 w liczbie 600 sztuk¹⁷.

We wstępnej fazie wojny (począwszy od lutego) z polskich magazynów na Ukrainę trafiły duże ilości amunicji artyleryjskiej kalibru 122 mm i 152 mm, czyli takiej, jaką wykorzystywała armia ukraińska. Na Ukrainę trafiły również czołgowe pociski kalibru 125 mm i amunicja do bezdrzewnych dział SPG-9 (kal. 73 mm).

1.4 Polskie czołgi na Ukrainie

Tym co wyróżniło Polskę na tle innych państw NATO było szybkie przekazanie broniącej się Ukrainie czołgów T-72. Dostawy rozpoczęły się w kwietniu i obejmowały warianty: T-72M, T-72M1 oraz T-72M1R. W sumie miano dostarczyć ponad 230 czołgów rodziny T-72, a później PT-91, będących ich głęboką modernizacją. Czołgi T-72 M1 charakteryzowały się zwiększonymi zdolnościami do prowadzenia walki w nocy: zamontowano w nich peryskopowy celownik termowizyjny trzeciej generacji. Czołgi wyposażone zostały w cyfrowy system łączności, co podniosło ich walory bojowe – szczególnie w zestawieniu z faktem, że na skutek strat poniesionych w nowoczesnym sprzęcie pancernym, Rosja musiała coraz częściej sięgać po przestarzałe konstrukcje z czasów sowieckich. Takie, jak np. T-62¹⁸. Przekazane przez Polskę czołgi, wedle dostępnych danych, trafiły do ukraińskiego Korpusu Rezerwowego. Jak zauważa Marcin Gawęda w artykule opublikowanym na portalu Defence24.pl, w Korpusie Rezerwy funkcjonowały trzy samodzielne brygady pancerne (3,4 i 5), które wykorzystywane były stopniowo w walkach na newralgicznych kierunkach¹⁹. Przede wszystkim stanowiły one

¹⁶ <https://www.oryxspioenkop.com/2022/08/a-european-powerhouse-polish-military.html>

¹⁷ <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/03/16/fact-sheet-on-u-s-security-assistance-for-ukraine/>

¹⁸ <https://defence24.pl/przemysl/t-62-przejsciwowy-czolg-na-wojnie-po-pol-wieku-analiza>

¹⁹ <https://defence24.pl/sily-zbrojne/armia-ukrainy-na-wojnie-pancerne-i-zmechanizowane-rezerwy-ida-do-boju>

strategiczną rezerwę armii ukraińskiej. We wrześniu polskie czołgi uczestniczyły w spektakularnej ofensywie ukraińskiej pod Charkowem (m.in. z 4. Samodzielnej Brygady Panczernej)²⁰. Polska dostarczyła również w kwietniu 2022 r. kilkadziesiąt BWP 1 – bojowych wozów piechoty²¹. Liczba dostarczonego przez Polskę ciężkiego sprzętu wyraźnie kontrastowała z postawą Niemiec i Hiszpanii, które pomimo próśb Kijowa nie zdecydowały się na przekazanie swoich czołgów typu Leopard. Na dostawę czołgów T-72 (ale w liczbie mniejszej niż Polska) zdecydowały się natomiast Czechy, którym Berlin w ramach rekompensaty obiecał dostarczyć 15 używanych Leopardów 2A4 (negocjowany jest też zakup około 50 nowych Leopardów 2A7)²². Inne kraje zachodnie (m.in. Australia) dostarczyły m.in. transportery opancerzone bazujące na konstrukcji M113²³.

1.5 Polskie samobieżne armatohaubice Krab

Najbardziej chyba cenionym i międzynarodowo rozpoznawalnym systemem uzbrojenia, który został dostarczony przez Polskę na Ukrainę są samobieżne armatohaubice AHS Krab. Pod koniec maja 2022 r. Polska przekazała Ukrainie 18 Krabów. Kolejne 54 armatohaubice Krab zamówione zostały w Hucie Stalowa Wola – ich zakup ma zostać sfinansowany ze środków finansowych przeznaczonych dla Ukrainy przez kraje zachodnie.

Ważąca 2 tony armatohaubica Krab porusza się na podwoziu gąsienicowym z maksymalną prędkością 60 km/h. Przy pomocy swojej armaty może ostrzeliwać pociskami kalibru 155 mm cele na dystansie do 32-40 km. Klasyczne pociski odłamkowo-burzące posiadają donośność do 32 km, a odłamkowo-burzące z gazogeneratorem mogą być wystrzeliwane na odległość 40 km. Niedawno pojawiły się informacje o wykorzystaniu przez Kraby na Ukrainie amerykańskiej amunicji precyzyjnej Excalibur (USA przekazały aż 4 tys. tego rodzaju pocisków)²⁴. Pociski Excalibur pozwalają na niezwykle precyzyjny ostrzał – wystarczą pojedyncze pociski, aby nawet z dystansu 30-40 km punktowo zwalczać stanowiska dowodzenia i czołgi Rosjan. Opancerzenie i wysoka mobilność sprawiają, że Kraby są relatywnie mało wrażliwe na kontrbaterijny ogień rosyjskiej artylerii. Ukraińscy artylerzyści chwalą też polski system kierowania ogniem Topaz. Radio Free Europe zamieściło na platformie YouTube reportaż

²⁰ <https://defence24.pl/sily-zbrojne/armia-ukrainy-na-wojnie-pancerne-i-zmechanizowane-rezerwy-ida-do-boju>

²¹ <https://www.oryxspioenkop.com/2022/08/a-european-powerhouse-polish-military.html>

²² <https://defence24.pl/sily-zbrojne/leopardy-jada-do-czech-za-t-72-dla-ukrainy>

²³ <https://defence24.pl/wojna-na-ukrainie-raport-specjalny-defence24/dunskie-i-australijskie-transportery-walczą-na-ukrainie>

²⁴ <https://defence24.pl/sily-zbrojne/kraby-walczą-excaliburem>

wideo, w którym ukazało operacje frontowe z udziałem Krabów. Zdaniem ukraińskich żołnierzy, przejście z posowieckich dział samobieżnych na Kraby to podobne doświadczenie „jak przesiąść się z łady na Porsche”²⁵. W kolejnym filmie udokumentowano zniszczenie pociskiem Excalibur rosyjskiej samobieżnej armaty Msta-S²⁶. Co ciekawe, okazało się, że pokazywana armatohaubica Krab wystrzeliła już czasie wojny 3,5 tys. pocisków (trwałość lufy określana jest przez producenta na 1,5 tys. strzałów).

Szacuje się – o czym informuje komandor por. rez. Maksymilian Dura – że w pierwszym miesiącu swojej obecności na froncie Kraby wystrzeliły ponad 35 tys. pocisków kalibru 155mm, czyli po prawie 2 tys. na armatę²⁷.

Oprócz Krabów na Ukrainę trafiło z polskich zapasów ponad 20 armatohaubic 2S1 Goździk (kaliber 122 mm) i wieloprowadnicowych wyrzutni raketowych BM-21 Grad (kaliber 122 mm) pamiętających czasy Układu Warszawskiego²⁸.

Doskonałym uzupełnieniem Krabów są przekazane Ukrainie w licznie ponad 20 sztuk drony rozpoznawcze Fly-Eye. Były one z powodzeniem wykorzystywane przez ukraińskie siły zbrojne już od 2015 roku. Od czasu rosyjskiej pełnoskalowej inwazji, Rosjanom nie udało się strącić żadnego polskiego Fly-Eye, pomimo że działały one w strefie zasięgu systemów obrony przeciwlotniczej i walki elektronicznej²⁹. W ocenie ukraińskich żołnierzy dobrze spisała się również polska amunicja krążąca Warmate.

W ostatnich tygodniach skutecznością wykazały się przekazane Ukrainie polskie systemy przeciwlotnicze Osa-AKM. 11 października 2021 r. naczelny dowódca sił zbrojnych Ukrainy, Walery Załużny, powiedział, że w ciągu ostatnich dwóch dni jeden ukraiński batalion przeciwlotniczy zestrzelił 9 z 11 irańskich dronów kamikadze „Shahed 136”. Przypuszcza się, że batalion wyposażony był właśnie w systemy Osa-AKM³⁰.

Podsumowując aspekt pomocy militarnej, można zacytować komandora Maksymiliana Durę:

²⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=MIVVOTvVL70>

²⁶ <https://defence24.pl/sily-zbrojne/kraby-walczą-excaliburem>

²⁷ <https://defence24.pl/defence24-tv/polskie-uzbrojenie-koszmarem-rosyjskich-wojsk>

²⁸ <https://www.oryxspioenkop.com/2022/08/a-european-powerhouse-polish-military.html>

²⁹ <https://defence24.pl/defence24-tv/polskie-uzbrojenie-koszmarem-rosyjskich-wojsk>

³⁰ <https://defence24.pl/defence24-tv/polskie-uzbrojenie-koszmarem-rosyjskich-wojsk>

„W tych warunkach można z dumą stwierdzić, że polski przemysł zdał ten egzamin, i to z wyróżnieniem. Nowe uzbrojenie i sprzęt wojskowy przekazywany przez Polaków sprawdziły się bowiem w działaniach bojowych, wykazując się dużą skutecznością, łatwością w obsłudze oraz niezawodnością”³¹.

2. Wymiar polityczny

Wymiar polityczny polskiej pomocy Ukrainie w kontekście pełnoskalowej inwazji Rosji należy podzielić na dwa okresy. Pierwszy miał miejsce przed 24 lutego 2022 r., ale już po tym, jak w listopadzie 2021 r. strona polska otrzymała z USA informacje o przygotowaniach Rosji do inwazji. Drugi okres to działania podejmowane przez władze Polski od momentu, gdy 24 lutego 2022 r. Rosja rozpoczęła pełnoskalową inwazję na Ukrainę.

Już w pierwszym okresie Polska podjęła, wyróżniając ją na tle Europy, działania na rzecz Ukrainy, jednak dopiero w drugim okresie można było obserwować aktywność państwa polskiego na niespotykaną skalę: w stolicy Ukrainy pozostał polski ambasador; Polska wzięła na siebie kontakty z przywódcami państw należących do UE, spotkania z przedstawicielami poszczególnych instytucji unijnych, rozmowy z władzami państw europejskich nienależących do UE, interakcje z ważnymi państwami pozaeuropejskimi (Australią, Japonią, Kanadą oraz, w szczególności, USA), intensywne kontakty ze stroną ukraińską (w tym pierwszą zagraniczną wizytę w oblężonym Kijowie), komunikację z korporacjami międzynarodowymi, rozmowy z organizacjami wyspecjalizowanymi ONZ, współpracę z państwami sąsiadującymi z Ukrainą (w szczególności z Mołdawią) oraz międzynarodową kampanię informacyjną pod nazwą „#StopRussiaNow”.

Choć powyższe działania opisano w części poświęconej wymiarowi politycznemu wsparcia Ukrainy przez Polskę, to należy mieć świadomość, że większość z nich dotyczyła więcej niż jednego wymiaru. Często równoległe dotyczyły one wymiaru politycznego, gospodarczego i społecznego (rozumianego jako pomoc humanitarna).

³¹ <https://defence24.pl/defence24-tv/polskie-uzbrojenie-koszmarem-rosyjskich-wojsk>

2.1. Działania podejmowane przed 24 lutego 2022 r.

Zaangażowanie Polski na rzecz politycznego wsparcia Ukrainy w kontekście pełnoskalowej inwazji Rosji zostało zintensyfikowane już pod koniec 2021 r. pod wpływem danych wywiadowczych otrzymanych od strony amerykańskiej. Według informacji ujawnionych przez brytyjski serwis BBC, wywiad USA i Wielkiej Brytanii już latem 2021 r. dostrzegł przygotowania Rosji do ponownej inwazji na Ukrainę³². Na początku listopada 2021 r. do Rosji udał się dyrektor Centralnej Agencji Wywiadowczej (CIA), William (Bill) Burns (wcześniej wieloletni i doświadczony pracownik służby zagranicznej USA), gdzie miał się spotkać z przedstawicielami aparatu bezpieczeństwa Rosji i samym Władimirem Putinem³³. W trakcie tych spotkań miał poinformować stronę rosyjską o tym, że USA są świadome przygotowań Rosji do inwazji na Ukrainę i że USA oczekują zaprzestania tego typu kroków, w przeciwnym razie będą zmuszone udzielić wsparcia wojskowego Ukrainie³⁴. W związku z tym, że powyższe kroki nie odstraszyły Rosji od przygotowań do inwazji na Ukrainę, Stany Zjednoczone rozpoczęły proces informowania swoich europejskich sojuszników o rosyjskich przygotowaniach. Miało to miejsce zarówno poprzez przecieki do mediów, jak i spotkania przedstawicieli aparatu bezpieczeństwa USA z poszczególnymi państwami³⁵. W ramach prowadzonej w II połowie listopada 2021 r. kampanii, w dniach 17-18 listopada 2021 r. gościła w Polsce zastępczyni asystenta sekretarza stanu USA, która w wywiadzie udzielonym „Rzeczpospolitej” stwierdziła: „Jesteśmy bardzo zaniepokojeni doniesieniami o gromadzeniu się rosyjskich wojsk na granicy z Ukrainą. Chcę powtórzyć, bo jest na to dobry moment, że amerykańskie gwarancje dla ukraińskiej suwerenności i integralności terytorialnej są nienaruszalne”³⁶. Jednak ważniejsza była wizyta z 19 listopada 2021 r., kiedy to do Polski przybyła dyrektor wywiadu narodowego USA, Avril Haines, która koordynuje prace wszystkich (prawie dwudziestu) instytucji wywiadowczych USA. W trakcie wizyty spotkała się z premierem, ministrami spraw wewnętrznych i administracji oraz obrony, koordynatorem służb specjalnych Polski, a także z pracownikami prezydenckiego Biura Bezpieczeństwa Narodowego RP³⁷. Oficjalnie jej rozmowy miały dotyczyć „bezpieczeństwa na wschodniej

32 <https://www.bbc.com/news/world-europe-61044063>

33 <https://edition.cnn.com/2021/11/05/politics/bill-burns-moscow-ukraine/index.html>

34 <https://www.bbc.com/news/world-europe-61044063>

35 <https://www.bbc.com/news/world-europe-61044063>

36 <https://www.rp.pl/dyplomacja/art19121991-inwazja-na-ukraine-przygotowania-na-wypadek-wojny>
<https://www.prezydent.pl/aktualnosci/biuro-polityki-miedzynarodowej/aktualnosci/spotkanie-z-robin-dunnigan,44657>

37 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-spotkal-sie-z-dyrektor-wywiadu-narodowego-usa-avril-haines> <https://www.prezydent.pl/kancelaria/aktywnosc-ministrow/spotkanie-z-dyrektor-narodowego-wywiadu-usa,44974>

flance NATO”, a jeśli uszczegółowiano podnoszone tematy, to odnoszono je do kwestii „obecnych wydarzeń na granicy UE i NATO z Białorusią”.

Podjęta po wizycie przedstawicieli USA w Polsce aktywność polskich władz bardzo szybko została zidentyfikowana przez polskie media jako element szerszej kampanii wymierzonej przeciw Rosji i skierowanej na rzecz solidarności z Ukrainą. Dopatrywano się tego w kontekście realizowanych przez premiera Mateusza Morawieckiego wizyt zagranicznych, udzielanych wywiadów oraz nagranych przez niego spotu w języku angielski pt. „WeDefendEurope” (dotyczącego kryzysu na polsko-białoruskiej granicy, ale wskazującego na szersze zagrożenie ze strony Rosji)³⁸. W wywiadzie opublikowanym 21 listopada 2021 r., w serwisie „Wpolityce”, premier Mateusz Morawiecki stwierdził, że „Nawet w czasie, kiedy Rosja zajmowała Krym i gdy odrywano od Ukrainy Donieck oraz Ługańsk, nie było aż tylu żołnierzy zgromadzonych w pobliżu ukraińskiej granicy. Są to już informacje podawane przez wywiady różnych państw, więc mogę i ja o tym powiedzieć bardziej otwarcie”³⁹.

22 listopada 2021 r. ukazał się na łamach tygodnika „Wprost” wywiad z premierem Mateuszem Morawieckim, który stwierdził, że „Rosja na coś się przygotowuje. Na co? Tego jeszcze do końca nie wiemy. Ale musimy zakładać najgorsze scenariusze. (...) Za wzrostem niebezpieczeństwa ze strony Kremla przemawiają konkretne działania – zgrupowanie przy granicy z Ukrainą potężnych sił militarnych Rosji. (...) Będziemy rozmawiać jeszcze z kilkoma premierami, żeby uzmysłwić im zakres ryzyka, które istnieje. Bo naprawdę, agresywność i zagrożenia ze Wschodu muszą być równoważone przez solidarność i stanowczość całego Zachodu”⁴⁰. Prasa zwróciła uwagę, że celem zabiegów jest nie tylko uświadomienie skali zagrożenia ze strony Rosji, ale także budowanie poparcia dla Ukrainy i wprowadzenia sankcji wobec Rosji oraz mobilizowanie państw członkowskich NATO do udzielenia wspólnej odpowiedzi na wypadek rosyjskiej inwazji⁴¹. O tym, że władze Polski prowadzą skoordynowaną kampanię na rzecz Ukrainy i sankcji wobec Rosji wskazał jako pierwszy 21 listopada 2021 r. dziennik „Rzeczpospolita”⁴². Dzień później potwierdził to w źródłach dyplomatycznych „Onet”⁴³. Z kolei 25 listopada 2021 r. w serwisie „Wirtualna Polska” ukazał

38 <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-11-21/spot-premiera-mateusza-morawieckiego-bronimy-europy/>

39 <https://wpolityce.pl/polityka/574970-premier-jest-groźnie-ue-musi-wyciagnac-z-tego-wnioski>

40 <https://www.wprost.pl/polityka/10549749/mateusz-morawiecki-dla-wprost-budowa-na-granicy-z-bialorusia-potrwa-przynajmniej-pol-roku.html>

41 <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Morawiecki-Ryzyko-agresji-militarnej-ze-strony-Rosji-jest-realne-8229016.html>

42 <https://www.rp.pl/dyplomacja/art19121991-inwazja-na-ukraine-przygotowania-na-wypadek-wojny>

43 <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/kryzys-na-granicy-zrodla-onetu-amerykanie-ostrzegli-polske/68mvleq>

się artykuł o tym, że w rzeczywistości głównym przedmiotem rozmów Avril Haines w Polsce było wysokie prawdopodobieństwo ponownej rosyjskiej inwazji na Ukrainę nie tylko w postaci wojny hybrydowej z użyciem tzw. separatystów, ale w oparciu o bezpośrednie użycie sił zbrojnych Rosji⁴⁴. Po tej wizycie polska dyplomacja zaczęła z niespotykaną intensywnością dążyć do tego, aby inne państwa europejskie dostrzegły zagrożenie, jakie stanowią przygotowania Rosji. „WP” w następujący sposób opisała tę kampanię: „Na początek premierzy państw bałtyckich, później spotkanie z liderami grupy V4 w Budapeszcie i wizyta w Chorwacji. Następnie loty do Paryża, Lublany, Berlina i Londynu – to wszystko w ciągu jednego tygodnia. Premier Mateusz Morawiecki dawno nie miał tak intensywnego kalendarza dyplomatycznego. Wsparli go szef MSZ Zbigniew Rau, który pojechał z wizytą do Rumunii, oraz prezydent Andrzej Duda, który pojechał do Bułgarii. (...) Powagę sytuacji na granicy ukraińsko-rosyjskiej potwierdza również pilna wizyta Andrzeja Dudy w Brukseli, gdzie w czwartek prezydent spotka się z Sekretarzem Generalnym NATO Jensem Stoltenbergiem”. Kampania w tym zakresie była także kontynuowana na początku grudnia 2021 r. – np. 3 grudnia 2021 r. premier Mateusz Morawiecki rozmawiał ze swoim norweskim odpowiednikiem o zagrożeniu rosyjską interwencją na Ukrainie⁴⁵.

Przed 24 lutego 2022 r. szczególnym partnerem Polski w podkreślaniu zagrożenia pełnoskalową inwazją Rosji i potrzeby wspierania Ukrainy była Wielka Brytania⁴⁶. Podczas spotkania premierów obu państw pod koniec listopada 2021 r. wskazano zagrożenie wynikające z działań podejmowanych przez Rosję. Z kolei w trakcie spotkania premierów obu państw 10 lutego 2022 r. omawiano wprost zagrożenie dla Ukrainy wynikające z działań Federacji Rosyjskiej. Efektem bliskiej współpracy polsko-brytyjskiej na rzecz Ukrainy było wspólne oświadczenie ministrów spraw zagranicznych Polski, Wielkiej Brytanii i Ukrainy z 17 lutego 2022 r. o tym, iż każde państwo ma prawo swobodnie wybierać swoich sojuszników oraz o tym, że trzy państwa będą dążyły do pogłębienia współpracy w zakresie bezpieczeństwa⁴⁷.

44 <https://wiadomosci.wp.pl/najwieksze-nagromadzenie-wojsk-rosyjskich-od-czasu-afganistanu-wywiad-usa-ostrzega-morawiecki-rusza-z-misja-dyplomatyczna-6708313286507488a>

45 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-rozmawial-z-premierem-norwegii-jonasem-gahrem-stre>

46 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-chcemy-razem-zamanifestowac-nasza-solidarnosc-z-narodem-ukrainskim>

47 <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/wspolne-oswiadczenie-ministra-spraw-zagranicznych-rzeczypospolitej-polskiej-ministra-spraw-zagranicznych-ukrainy-oraz-minister-spraw-zagranicznych-wspolnoty-narodow-i-rozwoju-zjednoczonego-krolestwa-wielkiej-brytanii-i-irlandii-polnocnej>

Ważnym elementem wsparcia Ukrainy przez Polskę w okresie poprzedzającym pełnoskalową rosyjską inwazję były polsko-ukraińskie spotkania wysokiego szczebla. Manifestowały one znaczenie Ukrainy w polskiej polityce zagranicznej nawet w sytuacji zagrożenia Ukrainy rosyjską inwazją zbrojną. Przykładem tego typu kontaktów mogą być spotkania prezydentów Polski i Ukrainy. 20 grudnia 2021 r., w ramach Szczytu Trójkąta Lubelskiego, w Hucie na Ukrainie doszło do spotkania prezydentów Polski, Ukrainy i Litwy (Andrzeja Dudy, Wołodomyra Zełeńskiego i Gitanasa Nausėdy)⁴⁸. W trakcie tego spotkania Polska i Litwa wyraziły solidarność z Ukrainą w stawianiu czoła rosyjskim naciskom. Natomiast na miesiąc przed rosyjską pełnoskalową inwazją doszło do dwudniowych konsultacji prezydenta Andrzeja Dudy z prezydentem Ukrainy Wołodomyrem Zełeńskim w Zamku w Wiśle⁴⁹. W trakcie tych rozmów miały miejsce polsko-ukraińskie konsultacje dotyczące zagrożenia rosyjską inwazją.

2.2. Działania podejmowane od 24 lutego 2022 r.

Pełnoskalowa inwazja Rosji na Ukrainę w godzinach porannych 24 lutego 2022 r. wiązała się z jasno określonym katalogiem celów polskiej polityki zagranicznej wobec tego konfliktu. Wśród integralnych elementów tego programu politycznego znalazły się działania zmierzające do wsparcia Ukrainy oraz osłabienia Federacji Rosyjskiej. Pierwszym tego elementem były działania nakierowane na zaostrzenie dotychczasowych sankcji UE wobec Rosji poprzez „wykreślenie rosyjskich spółek z indeksu MSCI, pełne zamknięcie dostępu do bankowego systemu SWIFT i systemów finansowych, rezygnację z gazociągów Nord Stream I i II oraz zamknięcie europejskiej przestrzeni powietrznej dla rosyjskich samolotów”⁵⁰. Drugim elementem było udzielanie i propagowanie międzynarodowego wsparcia Ukrainy i ukraińskich uchodźców w obszarze pomocy wojskowej, finansowej i humanitarnej. Trzeci element dotyczył zapewnienia Ukrainie swobody w zakresie wybieranych sojuszników (co należy rozumieć jako zachowanie swobody Ukrainy do dołączenia do NATO) oraz przyspieszenie integracji z Unią Europejską. Kolejne elementy zakładały przygotowania do programu obudowy Ukrainy po zakończeniu wojny oraz zabiegi o dokumentację zbrodni popełnionych

48 <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/prezydent-na-ukrainie-na-szczycie-trojkat-lubelskiego-,47049>

49 <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/biuro-polityki-miedzynarodowej/aktualnosci/kumoch-w-czwartek-i-piatek-konsultacje-prezydentow-dudy-i-zelenskiego-w-wisle,47547>

50 <https://www.gov.pl/web/premier/szef-kprm-musimy-wspolnie-pomagac-ukrainie-ale-musimy-tez-to-robic-w-sposob-skoordynowany>

przez Rosjan, aby umożliwić ukaranie odpowiedzialnych za to osób⁵¹. W kontekście tego ostatniego punktu Polska m.in. proponowała powołanie międzynarodowej komisji do zbadania zbrodni ludobójstwa na Ukrainie⁵².

Po tym, jak w przededniu lub w pierwszych dniach pełnoskalowej inwazji szefowie placówek dyplomatycznych państw NATO opuścili w ogóle Ukrainę lub przenieśli się do Lwowa, wymiar nie tylko symboliczny, ale także polityczny miał **fakt pozostania w stolicy Ukrainy polskiego ambasadora**⁵³. Jak wskazał sam ambasador, Bartosz Chichocki, było to wyrazem wsparcia politycznego dla Ukrainy w formie deklaracji, że Polska wierzy, iż Ukraina jest w stanie stawić czoła rosyjskiej inwazji⁵⁴.

Od samego początku pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej rozpoczęły się zabiegi polskich władz **w stolicach państw członkowskich UE** o wsparcie Ukrainy i sankcje wobec Rosji. Pierwszym tego przykładem była odbyta trzeciego dnia inwazji, 26 lutego 2022 r., wizyta w Berlinie premiera Mateusza Morawieckiego oraz prezydenta Litwy Gitanasa Nausėdy, gdzie spotkali się oni z kanclerzem Niemiec, Olafem Scholzem⁵⁵. Celem wizyty było przekonanie strony niemieckiej do nałożenia sankcji na Rosję oraz rozpoczęcia przekazywania pomocy wojskowej Ukrainie. W kolejnych dniach wojny rosyjsko-ukraińskiej polskie władze kontynuowały spotkania z przywódcami poszczególnych państw UE. 4 marca 2022 r. doszło zaś do rozmów premiera Polski i Belgii na temat pomocy Ukrainie i uchodźcom ukraińskim⁵⁶. 9 marca miało miejsce spotkanie premiera Polski i kanclerza Austrii poświęcone wzmocnieniu pomocy Ukrainie i zaostreniu sankcji wobec Rosji⁵⁷. 21 marca 2022 r. doszło z kolei do spotkania premiera Mateusza Morawieckiego z premierem Królestwa Niderlandów, Markiem Rutte, w sprawie niezbędnej pomocy Ukrainie oraz sankcji dotyczących Rosji⁵⁸. 26 kwietnia 2022 r. doszło natomiast do kolejnej wizyty w Berlinie premiera Mateusza Morawieckiego,

51 <https://www.gov.pl/web/premier/spotkanie-premiera-mateusza-morawieckiego-z-ministrem-spraw-zagranicznych-ukrainy>

52 <https://www.gov.pl/web/premier/agresja-rosji-na-ukraine-glownym-tematem-spotkania-rady-doradcow-politycznych>

53 <https://jedynka.polskieradio.pl/artykul/2919223>

54 <https://dzieje.pl/wiadomosci/amb-cichocki-nasza-obecnosc-pokazuje-ukraincom-ze-ktos-poza-nimi-wierzy-w-zwyciestwo>

55 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-niemcy-nie-moga-pograzyc-sie-w-zabetonowanym-egoizmie>
<https://www.gov.pl/web/premier/przemowienie-premiera-mateusza-morawieckiego-w-berlinie>

56 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-rozmawial-z-premierem-krolestwa-belgii-alexandrem-de-croo-o-wsparciu-dla-ukrainy>

57 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-po-spotkaniu-z-kanclerzem-republiki-austrii-mamy-podobne-spojrzenie-na-konflikt-za-wschodnia-granica-polski>

58 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-dziekuje-krolestwu-niderlandow-i-markowi-osobiscie-za-deklaracje-pelnego-wsparcia-w-aktualnej-sytuacji>

gdzie odbył on spotkanie robocze z kanclerzem Republiki Federalnej Niemiec, Olafem Scholzem⁵⁹. Szczególnym tematem rozmów była potrzeba zaostrenia sankcji wobec Rosji i wspierania Ukrainy.

Drugą ważną płaszczyzną oddziaływań władz Polski w kwestii Ukrainy i Rosji były **instytucje unijne**. 28 lutego 2022 r. premier Mateusz Morawiecki rozmawiał z unijnym komisarzem s.. reagowania kryzysowego, Janezem Lenarčičem, o zaangażowaniu UE w pomoc humanitarną Ukrainie i ukraińskim uchodźcom⁶⁰. Dyskutowano m.in. o Unijnym Mechanizmie Ochrony Ludności, który działa w UE od 2001 roku. To spotkanie dało początek kolejnym działaniom polskich władz nakierowanym na skłonienie instytucji unijnych do zaangażowania w działania na korzyść Ukrainy. W ramach tego typu aktywności 1 marca 2022 r. doszło do wizyty premiera Mateusza Morawieckiego w Brukseli, gdzie miało miejsce spotkanie z przewodniczącą Komisji Europejskiej, Ursulą von der Layen, na temat rosyjskiej inwazji na Ukrainę⁶¹.

W trakcie tego spotkanie premier Polski zaproponował pięć kroków UE wobec Ukrainy w szerszej perspektywie: „[1] finansowany przez UE plan odbudowy dla Ukrainy w wysokości 100 miliardów euro; [2] wsparcie szybkiej ścieżki wejścia Ukrainy do Unii Europejskiej; [3] wiedzę dla Ukrainy – wymiana studencka, kiedy już zapanuje pokój; [4] wspólne inwestycje dla Ukrainy; [5] bezpieczeństwo energetyczne, czyli uniezależnienie się od agresywnej imperialnej polityki rosyjskiej realizowanej poprzez ropę, gaz i inne węglowodory”. Kolejnym przykładem oddziaływania władz Polski na Unię Europejską było spotkanie 2 marca 2022 r. na Podkarpaciu z przewodniczącym Rady Europejskiej, Charlesem Michelelem, podczas którego rozmawiano o potrzebie pomocy UE dla Ukrainy i ukraińskich uchodźców oraz zaostreniu sankcji wobec Rosji⁶².

W promowanie pomocy dla Ukrainy i zaostrenia sankcji na forum Unii Europejskiej angażował się nie tylko premier, lecz także minister do spraw Unii Europejskiej, Konrad Szymański, który w dniach 3 i 4 marca 2022 r. wziął udział w nieformalnym posiedzeniu Rady UE do spraw Ogólnych we Francji⁶³. Z kolei 10 marca 2022 r. doszło do spotkania premiera Mateusza Morawieckiego z wiceprzewodniczącą Komisji Europejskiej ds. demokracji i

59 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-polska-jest-aktywnym-organizatorem-pomocy-dla-ukrainy>

60 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-rozmawial-z-unijnym-komisarzem-ds-pomocy-humanitarnej-janezem-lenariem>

61 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-w-brukseli-ukraina-staje-w-obronie-wartosci-europejskich>

62 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-robmy-wszystko-zeby-pokoj-z-powrotem-wrocil-na-ukraine-i-pomagajmy-ludziom-w-potrzebie>

63 <https://www.gov.pl/web/premier/minister-konrad-szymanski-wzial-udzial-w-nieformalnym-posiedzeniu-rady-ds-ogolnych-we-francji>

demografii, Dubrawką Šuicą, na temat pomocy uchodźcom ukraińskim chroniącym się w państwach członkowskich UE⁶⁴.

Kulminacją pierwszej fazy zabiegów Polski na forum Unii Europejskiej był udział premiera Mateusza Morawieckiego w dniach 10-11 marca 2022 r. w nieformalnym posiedzeniu nieformalnego spotkania szefów państw i rządów Unii Europejskiej w Paryżu⁶⁵. W trakcie tego posiedzenia wezwano Rosję do zaprzestania inwazji na Ukrainę, omówiono środki wsparcia dla Ukrainy oraz możliwe sankcje wobec Rosji. Jednak najważniejszym wydarzeniem w trakcie tego posiedzenia Rady Unii Europejskiej, w odpowiedzi na prośbę Ukrainy z 28 lutego 2022 r. o przyjęcie do UE, było zwrócenie się do Komisji Europejskiej o wydanie opinii w sprawie przyznania statusu kandydata Ukrainie. Krok ten był niezbędny w procedurze przyjęcia Ukrainy do UE. Ostatecznie 17 czerwca 2022 r. Komisja Europejska zarekomendowała nadanie statusu kandydata Ukrainie⁶⁶, co zostało oficjalnie potwierdzone przyznaniem takiego statusu przez Radę Europejską 23 czerwca 2022 roku⁶⁷. Polska odegrała w tym procesie ważną rolę jako adwokat interesów ukraińskich, jeszcze przed rozpoczęciem rosyjskiej inwazji reprezentując stanowisko, że proces kandydowania Ukrainy do UE powinien przyspieszyć. Z kolei 22 marca 2022 r. premier Mateusz Morawiecki wziął udział w wideokonferencji z przewodniczącym Rady Europejskiej Charlesem Michele na temat przygotowań do posiedzenia Rady Europejskiej w Brukseli, planowanego na 24-25 marca⁶⁸. Ważnymi wątkami podnoszonymi przez stronę Polską były konieczność długoterminowego wsparcia Ukrainy oraz potrzeba nałożenia sankcji na Rosję. W trakcie wspomnianego posiedzenia Rady Europejskiej strona polska intensywnie zabiegała o wprowadzenie sankcji wobec Rosji i ograniczeń w handlu z nią. Premier Mateusz Morawiecki przedstawił na ten temat 10-punktowy plan, który m.in. zakładał: „zablokowanie transportu – eksportu i importu, z wyjątkiem towarów humanitarnych, które przez Polskę, Litwę, Łotwę i Estonię trafiają do Rosji; pełne embargo na rosyjską ropę, gaz, węgiel; wykluczenie możliwości przyjmowania rosyjskich statków przez europejskie porty; zakaz propagandy rosyjskiej w Unii Europejskiej; zawieszenie wiz dla Rosjan i wykluczenie Rosji z różnego rodzaju organizacji międzynarodowych”⁶⁹.

64 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-spotkal-sie-z-wiceprzewodniczaca-komisji-europejskiej-do-spraw-demokracji-i-demografii>

65 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-chcemy-zobaczyc-ukraine-w-unii-europejskiej>

66 <https://www.washingtonpost.com/world/2022/06/17/european-commission-candidate-eu-ukraine-war/>

67 <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/06/23/7141922/>

68 <https://www.gov.pl/web/premier/wideokonferencja-premiera-z-przewodniczacym-rady-europejskiej>

69 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-po-szczycie-re-polska-byla-wsrod-panstw-proponujacych-najdalej-idace-sankcje-ktore-beda-w-stanie-odciac-doplyw-pieniedzy-do-budzetu-rosji>

Z kolei 30 marca 2022 r. premier Mateusz Morawiecki zaapelował do wszystkich krajów członkowskich UE, aby przygotowały plany odejścia od rosyjskich dostaw surowców energetycznych⁷⁰. Zaapelował on też do Komisji Europejskiej o wprowadzenie podatku od rosyjskich węglowodorów. Natomiast 2 kwietnia 2022 r. miało miejsce spotkanie premiera Mateusza Morawieckiego z przewodniczącą Parlamentu Europejskiego, Robertą Metsolą, na temat dalszej pomocy humanitarnej UE dla samej Ukrainy i ukraińskich uchodźców oraz zaostrzania sankcji wobec Rosji⁷¹.

Polskie władze nie ograniczyły się w swoich działaniach tylko do państw Unii Europejskiej, ale podejmowały też kroki wobec państw europejskich, które nie należą do tej organizacji. Już 28 lutego 2022 r. w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów zorganizowano spotkanie premiera Mateusza Morawieckiego z rezydującymi w Warszawie ambasadorami państw Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz innych państw europejskich na temat koordynacji pomocy humanitarnej dla Ukrainy⁷². W ramach kontynuowania bliskiej polsko-brytyjskiej współpracy w sprawie Ukrainy, poprzedzającej pełnoskalową inwazję Rosji na Ukrainę, zorganizowano 1 marca 2022 r. wizytę premiera Wielkiej Brytanii, Borisa Johnsona, w Warszawie. Doszło podczas niej do spotkania z premierem Mateuszem Morawieckim, w ramach którego obie strony wyraziły solidarność wobec Ukrainy i podjęły dyskusję o koordynacji pomocy Ukrainie oraz na temat sankcji wobec Rosji⁷³. Innym europejskim państwem spoza UE, z którym polskie władze kontaktowały się, aby zwrócić uwagę na potrzebę wspierania Ukrainy, ukraińskich uchodźców i zaostrzenia sankcji wobec Rosji, była Norwegia. W tej sprawie 5 marca 2022 r. premier Mateusz Morawiecki kontaktował się ze swoim odpowiednikiem w Norwegii⁷⁴. Podobnie jak w przypadku Wielkiej Brytanii, była to kontynuacja kontaktów podjętych jeszcze w 2021 r. po wizycie przedstawicieli USA w Polsce. Połączeniem tego typu zabiegów była wizyta premiera Mateusza Morawieckiego w Londynie 8 marca 2022 roku⁷⁵. Najpierw miało tam miejsce spotkanie w sprawie inwazji rosyjskiej na Ukrainę przedstawicieli Grupy Wyszehradzkiej z premierem Wielkiej Brytanii, a

70 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-dzisiaj-przedstawiamy-najbardziej-radykalny-w-europie-plan-odejscia-od-rosyjskich-weglowodorow>

71 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-musimy-pozostac-zjednoczeni-w-naszym-zdecydowanym-dzialaniu-przeciwko-rosji>

72 <https://www.gov.pl/web/premier/test-z-solidarnosci-i-odpowiedzialnoscii--pomoc-humanitarna-dla-ukrainy>

73 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-chcemy-razem-zamanifestowac-nasza-solidarnosc-z-narodem-ukrainskim>

74 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-rozmawial-z-premierem-krolestwa-norwegii-jonasem-gahrem-stre>

75 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-dzisiaj-wiemy-bardzo-dobrze-ze-bedziemy-niezalezni-od-rosyjskiej-ropy-i-gazu>

następnie doszło do dwustronnych rozmów premierów Polski i Norwegii. Z kolei 21 marca odbyło się w Warszawie spotkanie premiera Mateusza Morawieckiego z prezydentem Konfederacji Szwajcarskiej, Ignazio Cassisą, dotyczące pomocy dla uchodźców z Ukrainy oraz sankcji nakładanych na Rosję⁷⁶. Podczas spotkania premierów Polski i Wielkiej Brytanii 5 kwietnia 2022 r. strona polska zabiegała o poparcie Brytyjczyków dla dalszych sankcji na Federację Rosyjską oraz o wsparcie dla Ukrainy, a także dla państw przyjmujących uchodźców ukraińskich⁷⁷.

W zabiegach na rzecz Ukrainy władze Polski **nie ograniczyły się tylko do kontaktów z państwami europejskimi**. Przykładem tego może być rozmowa telefoniczna premiera Polski z premierem Australii, Scottem Morrisonem, z 2 marca 2022 r., na temat pomocy humanitarnej Australii dla Ukrainy oraz zaostrenia sankcji wobec Rosji⁷⁸. Tego samego dnia na ten sam temat premier Mateusz Morawiecki przeprowadził rozmowę z premierem Japonii, Fumio Kishidą⁷⁹. Kolejne spotkanie premierów Polski i Japonii miało miejsce 24 marca 2022 roku⁸⁰. Natomiast 10 marca 2022 r. doszło w Warszawie do rozmów premierów Polski i Kanady na temat pomocy Ukrainie, ukraińskim uchodźcom i sankcji wobec Rosji⁸¹. Z kolei 4 kwietnia premier Mateusz Morawiecki rozmawiał z ministrem spraw zagranicznych Japonii, który pełni funkcję specjalnego wysłannika premiera Japonii ds. pomocy humanitarnej. Celem rozmów było zmobilizowanie Japonii do udzielenia pomocy humanitarnej Ukrainie i uchodźcom ukraińskim⁸².

Szczególne znaczenie miały **zabiegi Polski o większe zaangażowanie USA** na rzecz wsparcia Ukrainy oraz nakładania sankcji na Rosję. Służył temu cały szereg spotkań przedstawicieli Polski i USA w pierwszych miesiącach wojny. Już 1 marca 2022 r. doszło do rozmowy telefonicznej premiera Mateusza Morawieckiego z wiceprezydent USA, Kamalą Harris, m.in.

76 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-po-spotkaniu-z-prezydentem-konfederacji-szwajcarskiej-omowilismy-dzialania-jakie-mozna-wspolnie-podjac-aby-pomoc-ukrainie-w-walce-o-suwerennosc>

77 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-rozmawial-o-pomocy-dla-ukrainy-z-minister-spraw-zagranicznych-wielkiej-brytanii>

78 <https://www.gov.pl/web/premier/rozmowa-telefoniczna-premiera-mateusza-morawieckiego-z-premierem-australii-scottem-morrisonem>

79 <https://www.gov.pl/web/premier/rozmowa-telefoniczna-premiera-mateusza-morawieckiego-z-premierem-japonii-fumio-kishida>

80 <https://www.gov.pl/web/premier/spotkanie-szefa-polskiego-rzadu-z-premierem-japonii>

81 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-spotkal-sie-z-wiceprezydent-usa-kamala-harris-oraz-premierem-kanady-justinem-trudeau>

82 <https://www.gov.pl/web/premier/rozmowa-premiera-z-ministrem-spraw-zagranicznych-japonii-o-pomocy-humanitarnej-dla-ukrainy>

na temat potrzeby zaostrenia sankcji wobec Rosji⁸³. Natomiast 5 marca 2022 r. w Rzeszowie doszło do spotkania premiera Mateusza Morawieckiego z sekretarzem stanu USA, Antonym Blinkenem. Pięć dni później⁸⁴, 10 marca 2022 r., w Warszawie miała miejsce wizyta wiceprezydent Kamaly Harris i odbyło się jej spotkanie z premierem Mateuszem Morawieckim⁸⁵. Pod koniec tego samego miesiąca, 26 marca 2022 r., doszło do spotkania premiera Mateusza Morawieckiego z prezydentem Stanów Zjednoczonych, Joe Bidenem⁸⁶. W jego trakcie omawiano pomoc dla Ukrainy oraz potrzebę zaostrenia sankcji wobec Rosji. Z kolei 8 kwietnia 2022 r. odbyło się spotkanie premiera Mateusza Morawieckiego z przedstawicielami ponadpartyjnej delegacji Izby Reprezentantów USA, w której wziął udział przywódca republikańskiej mniejszości, Kevin McCarthy⁸⁷. Natomiast 16 maja 2022 r. doszło do spotkania premiera Mateusza Mazowieckiego z sekretarzem skarbu USA, Janet Yellen, z którą rozmawiano na temat zaostrenia sankcji wobec Rosji⁸⁸.

Władze polski spotykały się także z **przedstawicielami innych państw graniczących z Ukrainą**. Podnoszono wtedy kwestię potępienia Rosji oraz wspierania Ukrainy i ukraińskich uchodźców. 3 marca 2022 r., w ramach wcześniej zaplanowanych międzyrządowych konsultacji, premierzy Polski i Rumunii, Mateusz Morawiecki i Nicolae Ciucă, dyskutowali m.in. o wsparciu dla Ukrainy, ukraińskich uchodźców oraz o sankcjach wobec Rosji⁸⁹. Oba państwa wyraziły także poparcie dla członkostwa Ukrainy w UE. Podobny przebieg miały rozmowy z 8 kwietnia 2022 r. podczas spotkania premierów Polski i Mołdawii⁹⁰ oraz 24 kwietnia 2022 r. w czasie spotkania premierów Polski i Słowacji⁹¹.

Władze Polski, w porozumieniu z rządami trzech państw bałtyckich, zabiegały u najważniejszych **firm sektora teleinformatycznego (tzw. Big Tech)** o to, aby aktywnie

83 <https://www.gov.pl/web/premier/rozmowa-telefoniczna-premiera-mateusza-morawieckiego-z-wiceprezydent-usa-kamala-harris>

84 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-ukraincy-walczą-o-bezpieczeństwo-całego-paktu-połnocnoatlantyckiego>

85 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-spotkał-się-z-wiceprezydent-usa-kamala-harris-oraz-premierem-kanady-justinem-trudeau>

86 <https://www.gov.pl/web/premier/szef-polskiego-rządu-spotkał-się-z-prezydentem-stanów-zjednoczonych>

87 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-spotkał-się-z-delegacją-członków-izby-reprezentantów-usa>

88 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-spotkał-się-z-sekretarzem-skarbu-usa-janet-yellen>

89 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-europa-potrzebuje-silnych-gospodarek--niezależnych-energetycznie-od-rosji>

90 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-spotkał-się-z-delegacją-członków-izby-reprezentantów-usa>

91 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-na-słowacji-siła-odpowiedzi-na-agresję-rosji-na-ukrainie-zależy-od-spojności-głosów-państw-europy-srodkowej-i-wschodniej>

zwalczały dezinformację szerzoną przez stronę rosyjską. Pierwszym wspólnym działaniem w tym kierunku był list premierów Polski, Litwy, Łotwy i Estonii z 28 lutego 2022 r. skierowany do prezesów Facebooka, Google'a, YouTube'a i Twittera⁹². Polskie władze zabiegały także o udział międzynarodowych korporacji we wspieraniu Ukrainy oraz zwalczaniu Rosji. Przejawem tego było zorganizowane spotkanie z 29 marca 2022 r. premiera Mateusza Morawieckiego z Sundarem Pichaiem, dyrektorem generalnym Alphabet Inc. i jej spółki zależnej, Google⁹³. Przedstawiciel tej firmy zobowiązał się do zwalczania rosyjskiej dezinformacji (na ten cel firma zobowiązała się wydać 10 mln USD) oraz zapowiedział przekazanie środków firmy, w wysokości 10 mln USD, na rzecz wspomagania ukraińskich uchodźców w Polsce. Przebywający w Polsce dyrektor generalny Google'a, razem z premierem Mateuszem Morawieckim, wziął także udział w spotkaniu online z premierem Słowenii, Janez Janša, oraz reprezentantem premiera Czech. Natomiast 28 kwietnia 2022 r. premier Mateusz Morawiecki, wraz z przedstawicielami różnych korporacji międzynarodowych, wziął udział w webinarium organizowanym przez Boston Consulting Group (BCC) oraz UNHCR na temat sytuacji ukraińskich uchodźców⁹⁴.

W celu zapewnienia wsparcia dla wewnętrznych uchodźców Ukrainy oraz tych przebywających poza granicami ojczyzny, **polskie władze zabiegały o wsparcie ze strony organizacji wyspecjalizowanych ONZ**. Już 7 marca 2022 r. miało miejsce pierwsze spotkanie premiera Mateusza Morawieckiego z Wysokim Komisarzem Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR), Filippo Grandim, na temat pomocy ukraińskim uchodźcom⁹⁵, zaś 1 kwietnia 2022 r. miało miejsce drugie takie spotkanie⁹⁶.

Wsparciem politycznym dla Ukrainy były także **kolejne spotkania przedstawicieli polskich i ukraińskich władz**. 14 marca 2022 r. doszło do szczytu Trójkąta Lubelskiego na Zamku Królewskim w Warszawie z udziałem premierów Polski, Ukrainy i Litwy⁹⁷. W ramach tego spotkania potępiono brutalną napaść Rosji na Ukrainę, zaapelowano o przyspieszenie przyjęcia Ukrainy do UE, a także o pomoc dla Ukrainy i kolejne sankcje dla Rosji. Przełomowy charakter

92 <https://www.gov.pl/web/premier/list-premierow-estonii-litwy-lotwy-i-polski-do-szefow-big-tech>

93 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-rozmawialismy-o-walce-o-prawde-walce-o-to-aby-prawdziwe-informacje-docieraly-takze-do-rosji>

94 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-wzial-udzial-w-webinarium-organizowanym-przez-boston-consulting-group-oraz-unhcr>

95 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-spotkal-sie-z-wysokim-komisarzem-onz-ds-uchodzcow>

96 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-spotkal-sie-z-wysokim-komisarzem-organizacji-narodow-zjednoczonych-ds-uchodzcow>

97 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-zrobimy-wszystko-aby-pomoc-ukrainie-obronic-jej-suverenosc>

na arenie międzynarodowej miało spotkanie polsko-ukraińskie z 15 marca 2022 roku⁹⁸. W trzecim tygodniu pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej doszło do pierwszej wizyty zagranicznych przywódców w stolicy Ukrainy. W jej ramach do Kijowa pojechali premier Mateusz Morawiecki oraz wicepremier Jarosław Kaczyński, premier Czech, Petr Fiala, oraz premier Słowenii, Janez Janša. Spotkali się oni z prezydentem Ukrainy, Wołodymyrem Zełenskim i premierem Ukrainy, Denysem Szmyhalem. Polska odegrała też ważną rolę w stworzeniu przestrzeni do pierwszych bezpośrednich spotkań wysokich przedstawicieli Ukrainy i USA. Już 5 marca 2022 r. na granicy polsko-ukraińskiej spotkali się minister spraw zagranicznych, Zbigniew Rau, sekretarz stanu USA, Antony Blinken, i minister spraw zagranicznych Ukrainy, Dmytro Kułeba⁹⁹. Z kolei 23 marca 2022 r. przy okazji wizyty Joe Bidena w Warszawie doszło do spotkania ministra spraw zagranicznych Ukrainy, Dmytra Kułeby, wraz z ministrem obrony Ukrainy, Ołeksijem Reznikowem, z sekretarzem stanu USA, Antonym Blinkenem, i sekretarzem obrony USA, Lloydem Austinem¹⁰⁰. Z kolei 30 marca doszło do spotkania premiera Mateusza Mazowieckiego z ministrem spraw zagranicznych Ukrainy, Dmytrem Kułebą¹⁰¹. 23 kwietnia 2022 r. podczas spotkania premierów obu państw w Krakowie, Polska poparła postulat Ukrainy w zakresie nakładania dalszych sankcji na Federację Rosyjską¹⁰². W trakcie tego spotkania strona Polska poinformowała także o działaniach podejmowanych na forum UE na rzecz wspierania Ukrainy.

Polska **wspierała politycznie i finansowo Mołdawię**, która w związku z rosyjską inwazją na Ukrainę została obciążona ukraińskimi uchodźcami oraz utraciła możliwość eksportu swoich towarów przez Odessę. Wspieranie Mołdawii było formą wspierania Ukrainy, gdyż proukraińskie stanowisko Mołdawii ograniczało możliwość oddziaływania negatywnego na Ukrainę. Już w trakcie rozmowy telefonicznej 4 marca 2022 r. premier Mateusz Morawiecki zaoferował stronie mołdawskiej bezzwrotne wsparcie finansowe w związku z trudną sytuacją

98 <https://www.gov.pl/web/premier/premierzy-polski-czech-i-slowenii-spotkali-sie-w-kijowie-z-premierem-i-prezydentem-ukrainy>

99 <https://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/8372831,usa-ukraina-przejscie-graniczne-dmytro-kuleba-antony-blinken-zbigniew-rau.html>

100 <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Wizyta-Bidena-w-Polsce-Spotkanie-z-delegacja-z-Ukrainy-8306701.html>

101 <https://www.gov.pl/web/premier/spotkanie-premiera-mateusza-morawieckiego-z-ministrem-spraw-zagranicznych-ukrainy>

102 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-nasza-solidarna-postawa-moze-doprowadzic-do-tego-ze-damy-odpor-destruktywnej-polityce-gospodarczej-ze-strony-rosji>

finansów publicznych¹⁰³. Podczas spotkania premierów Polski i Mołdawii w dniu 8 kwietnia 2022 r. doszło do podpisania umowy o udzieleniu 20 mln EUR pożyczki¹⁰⁴.

Polska podejmowała także zabiegi polityczne o udzielenie **wsparcia finansowego** Ukrainie i ukraińskim uchodźcom przez **międzynarodowe instytucje**. Przykładem tego typu działań było spotkanie premiera Mateusza Morawieckiego z prezesem Grupy Banku Światowego z 11 kwietnia 2022 roku¹⁰⁵. Przedstawiciel Polski zabiegał o wsparcie finansowe BŚ na rzecz Ukrainy, a także państw przyjmujących ukraińskich uchodźców. Polska w kwietniu i maju 2022 r. zorganizowała także dwie konferencje międzynarodowe z udziałem darczyńców.

Polska podejmowała też działania zmierzające do **pociągnięcia do odpowiedzialności Rosjan za zbrodnie popełniane w trakcie pełnoskalowej inwazji na Ukrainę**. Już 27 lutego 2022 r. działający w Polsce Instytut Pileckiego powołał Centrum Dokumentowania Zbrodni Rosyjskich w Ukrainie im. Rafała Lemkina¹⁰⁶. Polska była także wśród 41 państw, które w ciągu 48 godzin zwróciły się do Międzynarodowego Trybunału Karnego w Hadze z wnioskiem o wszczęcie śledztwa w sprawie zbrodni popełnianych przez Rosjan na Ukrainie. W Polsce rozpoczęto także prokuratorskie śledztwo w sprawie popełnianych zbrodni, co umożliwiło formalną procedurę zbierania dowodów tego typu działań Rosjan. Na początku marca 2022 r. zapadła decyzja, że Polska, Ukraina i Litwa utworzą wspólny zespół śledczy w tym zakresie. Wreszcie 16 marca 2022 r. przebywał z wizytą w Polsce prokurator Międzynarodowego Trybunału Karnego, Karim Khan, co pozwoliło mu zapoznać się z gromadzonymi w Polsce dowodami.

103 <https://www.gov.pl/web/premier/rozmowa-telefoniczna-premiera-mateusza-morawieckiego-z-premier-republiki-moldawii-natalia-gavrilia>

104 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-spotkal-sie-z-delegacja-czlonkow-izby-reprezentantow-usa>

105 <https://www.gov.pl/web/premier/rozmowa-premiera-z-prezesem-grupy-banku-swiatowego-o-wsparciu-dla-ukrainy>

106 <https://instytutpileckiego.pl/pl/instytut/aktualnosci/centrum-dokumentowania-zbrodni-rosyjskich-w-ukrainie-im>

23 kwietnia 2022 r. Polska ruszyła z **międzynarodową kampanią informacyjną pod nazwą „#StopRussiaNow”**¹⁰⁷. Celem tej kampanii było przypomnienie mieszkańcom Europy Zachodniej o tym, że Ukraina wciąż zмага się z rosyjską agresją. Jednocześnie zachęcała ona do podjęcia działań na rzecz ukarania państwa odpowiedzialnego za napaść na Ukrainę. Kampania ta była realizowana za pomocą billboardów (w j. angielskim i j. polskim) oraz reklam w mediach społecznościowych. Jako miasta przewidziane do realizacji tej akcji wskazano m.in. Berlin, Paryż i Rzym. Akcję miały wspierać konferencje prasowe polskich dyplomatów. Kampania ta została sfinansowana przez Bank Gospodarstwa Krajowego i kosztowała ponad 23 mln PLN¹⁰⁸.

3. Wymiar gospodarczy

Pomoc gospodarcza dla Ukrainy ze strony Polski miała charakter wielowymiarowy. Dotyczyła ona m.in.:

1. bezpośredniego wsparcia finansowego ze strony Polski dla Ukrainy;
2. bezpośrednio przekazywanej przez Polskę pomocy humanitarnej;
3. udziału Polski w finansowaniu unijnych instrumentów pomocy finansowej;
4. zabiegów o pomoc humanitarną dla Ukrainy i uchodźców ukraińskich poprzez kontakty z innymi państwami, korporacjami międzynarodowymi, międzynarodowymi organizacjami, a także przez organizację w Warszawie dwóch konferencji darczyńców;
5. finansowania z budżetu państwa polskiego wydatków związanych z obecnością w Polsce największej w porównaniu z innymi państwami grupy uchodźców ukraińskich;
6. pomocy przekazywanej bezpośrednio przez polskich obywateli;
7. działań na rzecz zwiększenia przepustowości przejść granicznych między Polską a Ukrainą.

Wg Instytutu Światowej Gospodarki w Kilonii (Kiel Institut für Weltwirtschaft, IfW Kiel), Polska w okresie od 24.01.2022 do 3.10.2022 zobowiązała się do udzielenia Ukrainie **pomocy finansowej** w kwocie 1,02 miliarda EUR. Jednocześnie w tym czasie Polska przekazała w ramach **pomocy humanitarnej** 0,1 miliarda EUR. Łączna pomoc dwustronna Polski w formie pomocy finansowej oraz humanitarnej wyniosła prawie 0,2% PKB Polski. Jednocześnie wkład

107 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-rozпочynamy-miedzynarodowa-kampanie-informacyjna-stoprussianow>

108 <https://www.wirtualnemedia.pl/arttykul/stop-russia-now-koszt-23-mln-zl-bank-gospodarstwa-krajowego>

Polski w różnego rodzaju **unijne instrumenty pomocy finansowej** dla Ukrainy wyniósł w tym samym czasie 0,68 mld EUR, co stanowiło ok. 0,11% PKB Polski¹⁰⁹.

Polska odgrywała także aktywną rolę w pozyskiwaniu funduszy na pomoc humanitarną Ukrainie od innych państw, korporacji międzynarodowych i międzynarodowych instytucji. Służył temu szereg spotkań z przywódcami europejskich i pozaeuropejskich państw, a także konferencje organizowane z czołowymi firmami międzynarodowymi, w tym Big Tech. Temu też służyły bezpośrednie kontakty z UNHCR oraz Bankiem Światowym. Najwyraźniejszym tego przykładem była organizacja w Polsce dwóch konferencji **poświęconych pomocy humanitarnej kierowanej na Ukrainę**. Pierwsza z nich, konferencja o nazwie "Stand Up for Ukraine", odbyła się 9 kwietnia 2022 r. w Warszawie¹¹⁰. Wydarzenie to było tworzone przez organizację Global Citizen, z inicjatywy premiera Kanady i szefowej Komisji Europejskiej, Ursuli von der Leyen. W konferencji uczestniczył także prezydent Polski, Andrzej Duda. W toku tego wydarzenia zebrano 10 miliardów EUR na pomoc dla ukraińskich uchodźców¹¹¹. Druga tego typu konferencja odbyła się 5 maja 2022 r. w Warszawie, z inicjatywy premiera Mateusza Morawieckiego oraz premier Szwecji, Magdaleny Andersson. Przewodniczący Rady Europejskiej, Charles Michel i przewodnicząca Komisji Europejskiej, Ursula von der Leyen, pełnili rolę partnerów wydarzenia. W konferencji udział wzięli przedstawiciele władz poszczególnych państw, międzynarodowego biznesu i instytucji finansowych (m.in. Bank Światowy, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju), a także międzynarodowych instytucji humanitarnych (np. Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców, Fundusz Narodów Zjednoczonych Pomocy Dzieciom, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża). Podczas konferencji łączna zadeklarowana kwota pomocy humanitarnej dla Ukrainy wyniosła 6,3 mld EUR¹¹².

W związku z tym, że do Polski trafiła największa liczba ukraińskich uchodźców uciekających przed wojną, to znacząca część polskich nakładów na pomoc Ukrainie wiązała się z kosztami utrzymania wspomnianych uchodźców w Polsce. Według opublikowanego w lipcu 2022 r. raportu Polskiego Instytutu Ekonomicznego, **„wydatki publiczne związane z**

109 [https://www.ifw-](https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/Subject_Dossiers_Topics/Ukraine/Ukraine_Support_Tracker/Ukraine_Support_Tracker.xlsx)

[kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/Subject_Dossiers_Topics/Ukraine/Ukraine_Support_Tracker/Ukraine_Support_Tracker.xlsx](https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/Subject_Dossiers_Topics/Ukraine/Ukraine_Support_Tracker/Ukraine_Support_Tracker.xlsx)

110 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/statement_22_2169

111 <https://www.gov.pl/web/premier/konferencja-darczyncow-w-warszawie--ponad-6-mld-euro-na-pomoc-dla-ukrainy>

112 <https://www.gov.pl/web/premier/konferencja-darczyncow-w-warszawie--ponad-6-mld-euro-na-pomoc-dla-ukrainy>

zagwarantowaniem uchodźcom dostępu do świadczeń oraz pomocy społecznej, a także możliwością korzystania z usług publicznych – zwłaszcza opieki zdrowotnej i edukacji, wyniosą w tym roku ok. 15,9 mld PLN¹¹³. Z kolei w Instytucie Światowej Gospodarki w Kilonii szacowano, że koszt pomocy państwa polskiego dla ok. 1,4 mln ukraińskich uchodźców wyniósł 4,27 mld EUR (przy założeniu miesięcznej pomocy w wysokości 500 EUR na Ukraińca). Z tej perspektywy Polska poniosła największy koszt pomocy Ukraińcom spośród wszystkich innych państw świata. Drugie państwo w kolejności, Niemcy, wydało o 30% mniej. Jednocześnie pomoc udzielona przez Polskę uchodźcom z Ukrainy wynosiła aż 0,7 PKB Polski¹¹⁴.

Wsparcie ukraińskich uchodźców w Polsce i pomocy humanitarnej na Ukrainie wiązało się także z **kosztami poniesionymi przez obywateli Polski**. Według opublikowanego w lipcu 2022 r. raportu Polskiego Instytutu Ekonomicznego, w pierwszych trzech miesiącach wojny (24 lutego – 24 maja 2022 r.) w pomoc rzeczową i finansową na rzecz ukraińskich uchodźców zaangażowało się prawie 60% obywateli Polski¹¹⁵. Wg analiz PIE, szacunkowa wartość wydatków prywatnych obywateli na ten cel mogła wynieść nawet 10 mld PLN, czyli prawie 0,4% PKB. Kwota ta obejmuje „wartość środków pieniężnych przekazanych na rzecz uchodźców w formie bezpośrednich przelewów bądź udziału w zbiórkach publicznych oraz wartość rzeczy i artykułów zakupionych na rzecz uchodźców, wartość zakwaterowania i wyżywienia, jakie zostały zaoferowane uchodźcom, a także wartość innych form wsparcia”.

Polskie władze podejmowały też działania na rzecz **zwiększenia przepustowości przejść granicznych między Polską a Ukrainą**, aby umożliwić zwiększenie eksportu ukraińskich towarów przez Polskę w sytuacji blokady części portów na Morzu Czarnym przez Rosję. Tym samym była to pośrednia forma wsparcia gospodarczego Ukrainy. I tak 23 kwietnia 2022 r. podczas spotkania premierów obu państw w Krakowie podpisano porozumienie ws. zacieśniania współpracy w zakresie kolejowym, aby ułatwić Ukrainie eksport towarów w sytuacji zablokowania portów przez Rosję¹¹⁶. W sierpniu 2022 r. poinformowano o zwiększeniu przepustowości przejścia granicznego Korczowa-Krakowiec, w tym szczególnie

113 <https://pie.net.pl/polacy-mogli-wydac-nawet-10-mld-pln-na-pomoc-udzielana-uchodzcom-z-ukrainy-w-pierwszych-miesiacach-wojny/>

114 [https://www.ifw-](https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/Subject_Dossiers_Topics/Ukraine/Ukraine_Support_Tracker/Ukraine_Support_Tracker.xlsx)

[kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/Subject_Dossiers_Topics/Ukraine/Ukraine_Support_Tracker/Ukraine_Support_Tracker.xlsx](https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/Subject_Dossiers_Topics/Ukraine/Ukraine_Support_Tracker/Ukraine_Support_Tracker.xlsx)

115 <https://pie.net.pl/polacy-mogli-wydac-nawet-10-mld-pln-na-pomoc-udzielana-uchodzcom-z-ukrainy-w-pierwszych-miesiacach-wojny/>

116 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-mateusz-morawiecki-nasza-solidarna-postawa-moze-doprowadzic-do-tego-ze-damy-odpor-destruktywnej-polityce-gospodarczej-ze-strony-rosji>

samochodów ciężarowych¹¹⁷. Jednocześnie poinformowano, że już w 2023 r. (nie zaś w 2025 r., jak pierwotnie planowano) zostanie otwarte kolejowe przejście graniczne Malhowice–Niżankowice.

4. Wymiar społeczny

W wymiarze społecznym polskiej pomocy Ukrainie należy wyróżnić wsparcie przekazywane uchodźcom wojennym z Ukrainy, którzy przybyli do Polski, oraz pomoc humanitarną przekazywaną mieszkańcom Ukrainy, którzy zdecydowali się pozostać w ojczyźnie.

Niebywała skala pomocy udzielonej w Polsce uchodźcom z Ukrainy oraz tym, którzy zostali w ojczyźnie spowodowała, że już 5 marca 2022 r. brytyjski dziennikarz, Freddy Gray, na łamach brytyjskiego konserwatywnego tygodnia „The Spectator” napisał, iż „Polska zachowuje się jak humanitarne mocarstwo” („Poland is behaving like a humanitarian superpower”)¹¹⁸. Dwa miesiące później, 9 maja 2022 r., ambasador USA w Polsce, Mark Brzeziński, także nazwał Polskę „humanitarnym mocarstwem” („humanitarian superpower”) w trakcie przemówienia na Uniwersytecie Warszawskim¹¹⁹. Wcześniej tego typu kategorię wiązano głównie z państwami nordyckimi (np. Norwegią¹²⁰ czy Szwecją¹²¹).

4.1. Pomoc udzielana uchodźcom ukraińskim, którzy przybyli do Polski

Według danych zgromadzonych przez działające przy Organizacji Narodów Zjednoczonych Biuro Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców (Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR), w okresie od 24 lutego 2022 r. do 8 listopada 2022 r. na granicy Ukrainy z Polską miało miejsce 7,43 miliona przekroczeń w kierunku Polski oraz 5,39 miliona w kierunku Ukrainy (różnica wynosi 2,03 mln)¹²².

Żeby zrozumieć to, na jaką skalę napływają do Polski uchodźcy z Ukrainy, należy porównać to z sytuacją w innych państwach sąsiadujących z Ukrainą. Według tych samych danych

117 <https://www.gov.pl/web/premier/minister-michal-dworczyk-o-wadze-sprawnego-ruchu-miedzy-polska-a-ukraina>

118 <https://www.spectator.co.uk/article/the-myopic-focus-on-racism-at-the-polish-ukrainian-border/>

119 https://pl.usembassy.gov/amb_warsaw_university/

120 <http://www.problemy polityki społecznej.pl/Mocarstwo-humanitarne-nNorwegia-wobec-nowych-wyzwan-spoecznych,123629,0,2.html>

121 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590051X19300085>

122 <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

UNHCR, kolejne pod względem liczby przekroczeń granicy z Ukrainą były Węgry (1,7 mln w stronę węgierską, brak danych w drugim kierunku), potem Rumunia (1,49 mln w stronę rumuńską, 1,17 mln w stronę ukraińską), Słowacja (0,91 mln w stronę słowacką oraz 0,65 mln w stronę ukraińską) oraz Mołdawia (0,68 mln w stronę mołdawską i 0,32 w stronę ukraińską). Jak łatwo zauważyć, suma przekroczeń przejść granicznych Ukrainy z Węgrami, Rumunią, Słowacją i Mołdową (4,78 mln) jest prawie dwa razy mniejsza niż liczba przekroczeń z Ukrainy do Polski (7,43 mln).

Mimo że do Polski napłynęła największa fala uchodźców z Ukrainy, nie wszyscy oni zdecydowali się zostać w naszym kraju. Część z nich wróciła do ojczyzny, inni wyjechali do pozostałych państw Unii Europejskiej lub np. do Wielkiej Brytanii. Mimo tego, według danych zgromadzonych przez Biuro Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców, w Polsce wciąż przebywa największa liczba uchodźców ukraińskich objęta ochroną w ramach systemu ONZ lub krajowych form ochrony¹²³. Na początku listopada 2022 r. w Polsce miało znajdować się 1,48 mln ukraińskich uchodźców. Sześć kolejnych państw na tej liście, to: Niemcy (1,01 mln), Czechy (0,48 mln), Włochy (0,16 mln), Hiszpania (0,15 mln), Wielka Brytania (0,14 mln), Francja (0,11 mln). Wśród sąsiadów Ukrainy znaczące populacje uchodźców znajdują się obecnie w Słowacji (0,1 mln), Mołdawii (0,09 mln) i Rumunii (0,08 mln). Jak łatwo zauważyć, poza Niemcami i Czechami, kolejne państwa na liście goszczą jedynie ok. 10% liczby uchodźców przebywających obecnie w Polsce. Zwraca też uwagę fakt, że Niemcy i Czechy, które jako jedyne goszczą więcej niż 10% liczby uchodźców przebywających w Polsce, goszczą wspólnie tyle, co Polska. Warto też zauważyć, że większość sąsiadów Ukrainy, nawet tych, którzy odnotowali znaczącą liczbę przekroczeń granicy przez uchodźców z Ukrainy, nie gości obecnie tak znaczącej populacji Ukraińców, jak ma to miejsce w Polsce (goszczą mniej niż 10% uchodźców znajdujących się obecnie w Polsce). Biorąc pod uwagę, że UNHCR na początku listopada odnotowuje łączną liczbę 4,66 mln ukraińskich uchodźców na całym świecie (oprócz osób przemieszczonych do Białorusi i Federacji Rosyjskiej), Polska gościła w tym czasie ponad 31% wszystkich ukraińskich uchodźców znajdujących się pod koniec roku poza Ukrainą.

Przyjmując dane dotyczące populacji zebrane przez Bank Światowy¹²⁴, należy wskazać, że pod koniec 2022 r. jeden uchodźca ukraiński w danym państwie przypadał na 21 mieszkańców Czech, 25 mieszkańców Polski, 28 mieszkańców Mołdawii, 54 mieszkańców Słowacji, 82

123 <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

124 <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>

mieszkańców Niemiec, 238 mieszkańców Rumunii, 315 mieszkańców Hiszpanii, 369 mieszkańców Włoch, 480 mieszkańców Wielkiej Brytanii i 613 mieszkańców Francji. W tym kontekście zwraca uwagę, że Polska znalazła się – razem z Czechami i Mołdawią – w grupie państw, gdzie zatrzymała się największa liczba uchodźców z Ukrainy w stosunku do lokalnej populacji.

Władze Polski jeszcze przed rosyjską pełnoskalową inwazją na Ukrainę przygotowały się do przyjęcia uchodźców. Działania przygotowawcze (jak i później implementacyjne) w tym zakresie były koordynowane przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów RP, która współpracowała przy tym z Ministerstwem Spraw Zagranicznych RP, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji RP, Rządową Agencją Rezerw Strategicznych oraz właściwymi wojewodami¹²⁵. Działania w tym kierunku zostały ujawnione 12 lutego 2022 r., kiedy prezydent Ciechanowa poinformował publicznie o tym, że wojewodowie rozesłali do samorządów w całej Polsce zapytanie o to, jaką liczbą miejsc do zakwaterowania uchodźców dysponują i jaki będzie tego koszt¹²⁶.

Po uzyskaniu rano 24 lutego 2022 r. z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji RP informacji o tym, że Rosja rozpoczęła pełnoskalową inwazję na Ukrainę, czemu będzie towarzyszyć znacząca fala uchodźców do Polski, w ciągu czterech godzin Straż Graniczna, Urzędy Wojewódzkie oraz Urząd do Spraw Cudzoziemców zorganizowały pierwsze osiem punktów recepcyjnych w województwie lubelskim i podkarpackim w miejscowościach leżących przy przejściach granicznych z Ukrainą¹²⁷. Pierwszego dnia dziewięć punktów tego typu został utworzony na dworcu kolejowym w Przemyślu¹²⁸. W związku z tym, że od samego początku było jasne, że owe dwa województwa nie będą w stanie przyjąć wszystkich uchodźców, to te pierwsze dziewięć punktów recepcyjnych od razu było przygotowanych do kierowania uchodźców do pozostałych województw w Polsce. Także 24 lutego ogłoszono, że tego typu punkty recepcyjne będą powstawać we wszystkich województwach, gdyż wszędzie tam będą trafiać uchodźcy. (Na początku kwietnia informowano, że takich punktów recepcyjnych działa w Polsce łącznie 41 i towarzyszyło im kolejne 148 punktów

125 <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/pomagam-ukrainie-koordynacja-pomocy-humanitarnej>

126 <https://www.rp.pl/polityka/art35681741-polska-przygotowuje-sie-na-przyjecie-uchodzcow-z-ukrainy>

127 <https://www.lublin.uw.gov.pl/aktualnosci/punkty-recepcyjne-dla-obywateli-ukrainy-na-terenie-woj-lubelskiego>

128 <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Szefernaker-Przy-granicy-z-Ukraina-powstaja-punkty-recepcyjne-dla-uchodzcow-8284475.html>

informacyjnych¹²⁹.) Celem tworzonych punktów recepcyjnych było udzielanie informacji uchodźcom (w tym o potencjalnych miejscach pobytu w Polsce), zapewnienie miejsca odpoczynku, ciepłego posiłku, podstawowej opieki medycznej oraz tymczasowego zakwaterowania, a także transportu do miejsc tymczasowego zakwaterowania i miejsc pobytu.

Jeszcze tego samego dnia uruchomiono specjalną infolinię dla ukraińskich uchodźców pod numerem infolinii Urzędu Do Spraw Cudzoziemców (+48 47 721 75 75). Została także uruchomiona specjalna strona internetowa dla uchodźców w języku ukraińskim (pod adresem: www.ua.gov.pl)¹³⁰. Z kolei Rządowe Centrum Bezpieczeństwa przygotowało specjalnego smsa z informacjami dla osób wjeżdżających z Ukrainy do Polski¹³¹. Dla osób wjeżdżających z Ukrainy do Polski przygotowano także specjalną ulotkę z podstawowymi informacjami w języku polskim, ukraińskim, rosyjskim i angielskim (część osób uciekających z Ukrainy to obcokrajowcy przebywający tymczasowo w tym państwie, np. na studiach).

Od samego początku rosyjskiej pełnoskalowej inwazji na Ukrainę przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji RP oraz Straży Granicznej RP w publicznych wystąpieniach wskazywali, że każdy obywatel Ukrainy, który ucieka przed skutkami wojny, zostanie wpuszczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (wiceszef MSWiA, Błażej Poboży, stwierdził wprost, że „Najważniejszą informacją, która wita przekraczającego granicę, jest to, że jeśli jest osobą uciekającą przed konfliktem zbrojnym na Ukrainie, to zostanie wpuszczony do Polski”¹³²). Dotyczyło to obywateli Ukrainy, którzy mieli nieważne, niekompletne dokumenty uprawniające do przekroczenia granicy z Polską lub w ogóle ich nie mieli.¹³³ W szczególności podkreślono, że pozbawione dokumentów dzieci obywateli Ukrainy będą mogły swobodnie przekroczyć granicę z Polską, aby uniknąć rozdzielania rodzin (szef MSWiA, Mariusz Kamiński, powiedział: „Będziemy działali w sposób mądry i elastyczny. Na pewno nie dopuścimy do sytuacji, że dziecko z rodzicami – jeżeli nie ma dokumentów – nie będzie mogło wjechać do naszego kraju”)¹³⁴.

129 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-podczas-spotkania-z-samorzadowcami-jestem-bardzo-wdzieczny-i-zbudowany-tym-w-jaki-sposob-przebiega-wspolpraca>

130 <https://www.lublin.uw.gov.pl/aktualnosci/punkty-recepcyjne-dla-obywateli-ukrainy-na-terenie-woj-lubelskiego>

131 <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Szefernaker-Przy-granicy-z-Ukraina-powstaja-punkty-recepcyjne-dla-uchodzcow-8284475.html>

132 <https://gospodarka.dziennik.pl/news/artykuly/8365533,polska-uchodzczy-ukraina-wojna.html>

133 <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Szefernaker-Przy-granicy-z-Ukraina-powstaja-punkty-recepcyjne-dla-uchodzcow-8284475.html>

134 <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Szefernaker-Przy-granicy-z-Ukraina-powstaja-punkty-recepcyjne-dla-uchodzcow-8284475.html>

Także w dniu 24 lutego 2022 r. deklarowano, że przepustowość przejść granicznych Polski z Ukrainą wynosi 50 tys. osób, ale zakładano, że w razie potrzeby może ona ulec zwiększeniu¹³⁵. Ostatecznie uległa ona podwojeniu w ciągu pierwszych czterech dni (tj. osiągnęła poziom 100 tys. w dniu 28 lutego 2022 r.) i prawie potrojeniu w ciągu niecałych dwóch tygodni, osiągając szczyt w dniach 6 i 7 marca 2022 r., w wysokości 142 tysięcy osób¹³⁶.

Również 24 lutego 2022 r. minister zdrowia, Adam Niedzielski, poinformował, że – mimo wciąż trwającej walki z pandemią COVID-19 – w 120 szpitalach przygotowano miejsce do przyjęcia kilku tysięcy pacjentów z Ukrainy, którzy odniosą obrażenia w wyniku toczących się tam walk¹³⁷ (w II połowie kwietnia 2022 r. polskie władze informowały, że są gotowe przyjąć do 10 tys. rannych żołnierzy¹³⁸). Po raz pierwszy w powojennej historii przygotowano także specjalny pociąg sanitarny, który miał odbierać rannych z granicy polsko-ukraińskiej. 26 lutego 2022 r. poinformowano, że pociąg sanitarny będzie wjeżdżał na terytorium Ukrainy po rannych i przewoził ich do Szpitala Narodowego w Warszawie, gdzie będą podlegać diagnostyce, zaś w drodze na Ukrainę pociąg będzie transportował pomoc humanitarną¹³⁹.

Z kolei 25 lutego 2022 r. weszło w życie rozporządzenie, które zwalniało z obowiązku okazania negatywnego wyniku testu pod kątem SARS-CoV-2 i obowiązku odbycia kwarantanny osoby, które przekroczyły granicę polsko-ukraińską¹⁴⁰. Jednocześnie tego samego dnia obywatele Ukrainy zostali objęci możliwością szczepienia w ramach polskiego Narodowego Programu Szczepień przeciw COVID-19¹⁴¹.

Także 25 lutego 2022 r. Komendant Główny Straży Granicznej RP zdecydował o wprowadzeniu odprawy podróżnych w ruchu pieszym na wszystkich dotychczasowych drogowych przejściach granicznych z Ukrainą¹⁴². W praktyce oznaczało to, że odprawa

135 <https://gospodarka.dziennik.pl/news/artykuly/8365533,polska-uchodzczy-ukraina-wojna.html>

136 <https://wydarzenia.interia.pl/raporty/raport-ukraina-rosja/aktualnosci/news-polska-granice-przekroczylo-ponad-140-tys-uchodzcow-w-ciagu-,nId,5877030>

137 <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Szefernaker-Przy-granicy-z-Ukraina-powstaja-punkty-recepcyjne-dla-uchodzcow-8284475.html>

138 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-we-lwowie-nie-mozemy-zostawic-naszyc-sasiadow-w-osamotnieniu-polska-buduje-domy-modulowe-w-ukrainie>

139 <https://www.gov.pl/web/premier/minister-michal-dworczyk-w-poniedzialek-pod-lublinem-ruszy-duzy-hub-dla-pomocy-humanitarnej>

140 <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/informacje-o-granicy-polsko-uk/9870,Zniesiona-kwarantanna-na-granicy-z-UA.html>

141 <https://www.lublin.uw.gov.pl/aktualnosci/punkty-recepcyjne-dla-obywateli-ukrainy-na-terenie-woj-lubelskiego>

142 <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/informacje-o-granicy-polsko-uk/9876,Odprawa-w-ruchu-pieszym-na-granicy-z-UA.html>

pieszych uchodźców z Ukrainy mogła przebiegać sprawniej, bo była możliwa także przez przejścia, które dotychczas uchodziły tylko za drogowe.

Trzeciego dnia pełnoskalowej inwazji, 26 lutego 2022 r., spółka PKP Intercity (należąca do Grupy PKP, kontrolowanej przez spółkę Skarbu Państwa PKP S.A.) ogłosiła, że obywatele Ukrainy, którzy przekroczyli granicę z Polską 24 lutego 2022 r. i później mogą bezpłatnie podróżować pociągami ekonomicznymi należącymi do tej spółki (TLK i IC). Dotyczyło to nie tylko bezpośrednich połączeń spod polsko-ukraińskiej granicy, ale także dalszych tras na terenie całego kraju po przesiadkach. Jedynym wymogiem formalnym było posiadanie paszportu potwierdzającego obywatelstwo Ukrainy oraz uzyskanie bezpłatnego miejsca w kasie sprzedającej bilety¹⁴³.

Także 26 lutego 2022 r. Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) poinformował, że obywatele Ukrainy, którzy przekroczyli granicę z Polską 24 lutego 2022 r. i później zostają objęci systemem ochrony medycznej na prawach polskich obywateli. Oznaczało to, że mają prawo do korzystania z wizyt u lekarzy rodzinnych, w poradniach specjalistycznych oraz szpitalach medycznych. Instytucje świadczące usługi medyczne zostały poinformowane, że koszty udzielania takiej pomocy zostaną sfinansowane z budżetu państwa poprzez NFZ¹⁴⁴. Pomoc medyczna była niezbędna uchodźcom, bo do Polski trafiały w dużej mierze dzieci i osoby starsze¹⁴⁵.

28 lutego 2022 r. została uruchomiona strona Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP o nazwie „PomagamUkrainie”, pod adresem internetowym: <https://pomagamukrainie.gov.pl/>, gdzie osoby z Ukrainy mogły zgłaszać swoje potrzeby, zaś mieszkańcy Polski mogli deklarować swoją gotowość do udzielania określonych form pomocy¹⁴⁶. Pomoc mogły zgłaszać organizacje pozarządowe, samorządy oraz firmy z Polski. **Przygotowano tam też informację o uproszczonej procedurze przekraczania granicy w przypadku organizowania pomocy humanitarnej na Ukrainie.** Stworzono tam też platformę do publikowania ogłoszeń z oferowaną pomocą w zakresie „noclegu, transportu, pracy, pomocy rzeczowej lub prawnej”. Na stronie umieszczono też informacje o tym, w jaki sposób Polacy mogli brać udział w

143 <https://www.pot.gov.pl/pl/nowosci/wiadomosci-z-pot/pomagamukrainie-pomoc-humanitarna-dla-uchodzcow-z-ukrainy>

144 <https://www.nfz.gov.pl/aktualnosci/aktualnosci-centrali/pomoc-medyczna-dla-obywateli-ukrainy-zasady-udzielania-i-rozliczania-swadczen,8149.html>

145 <https://freepolicybriefs.org/2022/03/17/ukrainian-refugees-in-poland/>

146 <https://www.gov.pl/web/premier/pomagamukrainie--zglos-sie-do-akcji>

zbiórkach rzeczowych, udzielaniu pomocy finansowej, transporcie, noclegach, wolontariacie i wsparciu w zakresie tłumaczeń¹⁴⁷.

Niecałe dwa tygodnie po rozpoczęciu rosyjskiej pełnoskalowej inwazji na Ukrainę, 7 marca 2022 r., Rada Ministrów przyjęła projekt specustawy o pomocy obywatelom Ukrainy¹⁴⁸. Została ona uchwalona 5 dni później jako Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Jej najważniejsze zapisy dotyczyły:

1. legalizacji na 18 miesięcy pobytu w Polsce ukraińskich uchodźców;
2. dostępu do polskiego rynku pracy (tj. możliwości podjęcia pracy) oraz wsparcia państwowego w tym zakresie (m.in. szkoleń);
3. dostępu dzieci i młodzieży do bezpłatnej edukacji, a studentów do kontynuowania bezpłatnych studiów;
4. dostępu do świadczeń społecznych (m.in. 500 plus) i dofinansowania dotyczącego obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku;
5. wsparcia samorządów i wojewodów w zakresie zapewnienia zakwaterowania czy całodziennego wyżywienia zbiorowego;
6. jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę w rodzinie;
7. bezpłatnego dostępu do opieki medycznej na zasadach obowiązujących polskich obywateli;
8. wsparcia dla polskich obywateli goszczących ukraińskich uchodźców pod swoim dachem w kwocie 40 PLN za dzień od osoby (przez maksymalnie 2 miesiące).

W ramach opublikowanej przez Polski Instytut Ekonomiczny w lipcu 2022 r. analizy kosztów tej ustawy wskazano, że planowane wydatki w tym zakresie w ciągu całego 2022 r. wyniosą prawie 16 mld PLN, czyli 0,63% PKB Polski¹⁴⁹. Z kolei według wyliczeń UNHCR, średnie koszty miesięcznego utrzymania w Polsce uchodźcy z budżetu państwa wynosiły 570 EUR¹⁵⁰. Przy 1,4 mln uchodźców wskazywanych w Polsce na początku listopada UNHCR oznacza te wydatki na poziomie 798 mln EUR (3,74 mld PLN) miesięcznie.

147 <https://pomagamukrainie.gov.pl/>

148 <https://www.gov.pl/web/premier-premier-obywatele-z-ukrainy-ktorzy-uciekaja-przed-wojna-beda-bezpieczni-w-polsce2>

149 <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/07/Pomoc-pol-spol-UKR-22.07.2022-D-1.pdf>

150 https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/-ifw/Kiel_Working_Paper/2022/KWP_2218_Which_countries_help_Ukraine_and_how_/KWP_2218_Version5.pdf, s. 40

Przedstawiciele władz państwowych Polski, podobnie jak zagraniczne media¹⁵¹, zwracali uwagę, że przyjęcie niebywalej liczby uchodźców odbyło się bez budowania stałych obozów dla uchodźców, co było typowe dla takiej skali kryzysów migracyjnych w innych częściach świata. Udało się to zrealizować poprzez:

1. tworzenie tymczasowych miejsc pobytu m.in. w halach sportowych¹⁵²;
2. tworzenie punktów zbiorowego zakwaterowania, gdzie poza noclegiem gwarantowane jest wyżywienie (do końca roku z takich punktów skorzystało prawie 400 tys. uchodźców, przy czym wciąż zakwaterowanych w nich pozostawało ok. 85 tys.)¹⁵³;
3. ofiarność poszczególnych polskich obywateli i przedsiębiorców, którzy gościli uchodźców w swoich mieszkaniach i obiektach (bezpłatnie lub w ramach wsparcia finansowego ze strony rządu).

W ramach współpracy Polski i Ukrainy ze strukturami UE, 1 września 2022 r., z udziałem unijnego komisarza ds. zarządzania kryzysowego, Janez Lenarčič, oraz ministrów zdrowia z Polski i Ukrainy oficjalnie otworzono **nowy unijne centrum ewakuacji medycznej (Medevac Hub)**¹⁵⁴. Centrum to zapewnia opiekę medyczną, podstawowe badania i transport obywateli Ukrainy do wybranych państw europejskich na dalsze leczenie.

Należy zwrócić uwagę, że uchodźcom pomocy udzielała ogromna liczba polskich obywateli poprzez działające w Polsce samorządy, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, firmy, oddolnie organizowane inicjatywy społeczne oraz indywidualnie podejmowane działania. Dotyczyło to w pierwszym rzędzie przekazywanych przez Polaków darów rzeczowych (żywności, odzieży, leków oraz artykułów higienicznych). W dalszej perspektywie odnosi się to do wolontariatu prowadzonego przez Polaków na przejściach granicznych, dworcach kolejowych i autobusowych, a także w punktach wspierających Ukraińców (bezpośrednio lub w magazynach). Jeszcze w innej formie dotyczy to udzielania noclegu przez indywidualnych obywateli Polski oraz przez przedsiębiorców w prowadzonych przez nich firmach (hotelach, hostelach czy zajazdach)¹⁵⁵.

Według wspomnianego raportu Polskiego Instytutu Ekonomicznego z lipca 2022 r., aż 70% obywateli zaangażowało się w pomoc dla uchodźców z Ukrainy. Przy czym, „59 proc. badanych zaangażowało się w zakup potrzebnych artykułów, a 53 proc. wpłacało pieniądze na

151 <https://www.politico.eu/article/poland-dunkirk-moment-refugee-ukraine-war/>

152 <https://freepolicybriefs.org/2022/03/17/ukrainian-refugees-in-poland/>

153 <https://www.rp.pl/polityka/art37286771-polska-wydala-na-pomoc-uchodzcom-z-ukrainy-5-5-mln-zl>

154 <https://europe-direct-lublin.wspa.pl/aktualnosci/untitled-31>

155 <https://freepolicybriefs.org/2022/03/17/ukrainian-refugees-in-poland/>

rzecz uchodźców. Rządziej stosowanymi formami wsparcia były pomoc w załatwianiu różnego rodzaju spraw na rzecz uchodźców (20 proc. badanych) i zaangażowanie w wolontariat (17 proc. badanych). Z kolei 7 proc. badanych deklaruje, że udostępniło uchodźcom własne mieszkanie¹⁵⁶. PIE w swojej analizie wskazał, że łączna wartość udzielonej pomocy oscyluje wokół 9-10 mld PLN.

W raporcie opublikowanym przez Główny Urząd Statystyczny w październiku 2022 r. potwierdzono wskazany przez PIE poziom zaangażowania Polaków w pomoc ukraińskim uchodźcom¹⁵⁷. Badania prowadzone przez GUS potwierdziły, że prawie 80% gospodarstw domowych istniejących w Polsce zaangażowało się w pomoc ukraińskim uchodźcom w pierwszej połowie 2022 r. Według tego badania najczęściej przekazywane były dary rzeczowe (ok. 80% gospodarstw domowych zadeklarowało, że udzieliło takiej pomocy) oraz pomoc pieniężna (ok. 66%). W wolontariat, transport i przyjęcie do domu zaangażowanie zadeklarowało po 3% badanych gospodarstw domowych.

W udzielaniu pomocy uchodźcom z Ukrainy ważną rolę odgrywały organizacje pozarządowe. Przykładem tego typu instytucji jest Polski Czerwony Krzyż (PCK). Co interesujące, organizacja już w połowie lutego rozpoczęła przekazywanie instytucjom państwowym łóżek, śpiworów, a także koców niezbędnych do przygotowania miejsc dla obywateli Ukrainy przy przejściach granicznych¹⁵⁸. Od 24 lutego 2022 r. PCK rozpoczęło uruchamianie punktów pomocy humanitarnej dla uchodźców. Wg raportu przygotowanego w połowie października 2022 r., rozdysponowano tam prawie 8 tys. artykułów pomocy humanitarnej, w tym żywność¹⁵⁹. PCK przeznaczył także 100 mln PLN na pomoc finansową uchodźcom ukraińskim w Polsce w celu opłacenia pobytu (żywności i zakwaterowania) w Polsce. 100 tys. uchodźców było odbiorcami pomocy psychologicznej, integracyjnej oraz kursów językowych, ułatwiających podjęcie pracy w Polsce.

156 <https://pie.net.pl/polacy-mogli-wydac-nawet-10-mld-pln-na-pomoc-udzielana-uchodzcom-z-ukrainy-w-pierwszych-miesiacach-wojny/>

157 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/pomoc-udzielona-przez-gospodarstwa-domowe-mieszkancom-ukrainy-w-pierwszym-polroczu-2022-r-w-swietle-wynikow-badania-budzetow-gospodarstw-domowych,34,1.html>

158 <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Szefernaker-Przy-granicy-z-Ukraina-powstaja-punkty-recepcyjne-dla-uchodzcow-8284475.html>

159 <https://pck.pl/pck-udzielil-pomocy-ponad-800-tys-uchodzcom-z-ukrainy/>

Innym przykładem organizacji udzielającej wsparcia uchodźcom przybywającym do Polski był Caritas Polska¹⁶⁰. W połowie 2022 r. organizacja ta wskazała, że przygotowała łącznie ponad 1,5 mln posiłków, przewiozła prawie 20 tys. osób, a prawie 8,5 tys. rodzin otrzymało wsparcie w ośrodkach Caritas. Jednocześnie ośrodki Caritas przyjęły prawie 1 tys. dzieci i opiekunów z domów dziecka i zakładów rehabilitacji. Organizacja ta też udzielała wsparcia psychologicznego i prawnego. Działalność Caritas zaangażowała około 20 tys. wolontariuszy.

Ważną rolę w udzielaniu wsparcia uchodźcom z Ukrainy przebywającym w Polsce odgrywała koordynacja między władzami centralnymi a samorządowymi oraz współpraca przedstawicieli obu stronu. Na poziomie władz centralnych ważną rolę w tym procesie odgrywali wojewodowie, czego dowodem była specjalna narada online zorganizowana z nimi 10 marca 2022 r. z udziałem premiera Mateusza Morawieckiego¹⁶¹. Z kolei 7 kwietnia 2022 r. miało miejsce spotkanie koordynacyjne władz centralnych i samorządowych. W jego ramach poinformowano o dobrze układającej się współpracy, a także o wsparciu finansowym, rzeczowym i informacyjnym udzielanym przez władze centralne samorządom¹⁶².

4.2. Pomoc humanitarna Polski dla osób, które pozostały na Ukrainie

Należy zwrócić uwagę, że jeszcze w styczniu 2022 r., czyli na miesiąc przed rozpoczęciem pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę, Polska przekazała na prośbę strony ukraińskiej 120 ton pomocy humanitarnej. Choć oficjalnie wskazywano na jej związek z pandemią COVID-19 (w przekazanym pakiecie znalazły się m.in. 2 mln maseczek), to zwraca uwagę, że na pomoc składały się „środki medyczne, łóżka polowe, kołdry i pościel”, które mogły być wykorzystane także w przypadku rosyjskiej inwazji¹⁶³.

28 lutego 2022 r. został uruchomiony magazyn w miejscowości Niemce pod Lublinem pełniący funkcję bazy dla pomocy humanitarnej kierowanej na Ukrainę¹⁶⁴. Baza ta jest zarządzana przez Rządową Agencję Rezerw Strategicznych (RARS). Utworzony w ten sposób *hub* pomocy

160 <https://www.vaticannews.va/pl/kosciol/news/2022-06/podsumowanie-dzialan-caritas-polska-na-rzecz-ukrainy.html> <https://caritas.pl/blog/2022/04/13/caritas-zebrala-100-mln-zl-na-pomoc-dla-ukrainy/>

161 <https://www.gov.pl/web/premier/wideokonferencja-premiera-z-wojewodami--omowienie-pomocy-i-plany-dalszego-wsparcia-dla-ukrainy>

162 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-podczas-spotkania-z-samorzadowcami-jestem-bardzo-wdzieczny-i-zbudowany-tym-w-jaki-sposob-przebiega-wspolpraca>

163 <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2022-01-31/polska-wysyla-na-ukraine-pomoc-humanitarna-kolumna-29-ciezarowek-wyruszy-la-do-kijowa/>

164 <https://www.gov.pl/web/premier/minister-michal-dworczyk-w-poniedzialek-pod-lublinem-ruszy-duzy-hub-dla-pomocy-humanitarnej> <https://www.gov.pl/web/premier/polska-hubem-humanitarnym-dla-ukrainy>

humanitarnej w Polsce miał za zadanie koordynowanie przekazywania pomocy międzynarodowej dla Ukrainy. RARS m.in. koordynowała ogólnoeuropejską zbiórkę w tym zakresie. Już na początku marca 2022 r. RARS codziennie kierowała na Ukrainę 100 samochodów ciężarowych¹⁶⁵. Pod koniec marca 2022 r. KPRM informował, że RARS koordynuje pomoc otrzymywaną z 38 państw¹⁶⁶. Stamtąd pomoc jest przekazywana do ukraińskich Mościsk i dalej do obwodu lwowskiego oraz pozostałych części Ukrainy. Z kolei jeszcze 27 lutego 2022 r. zapowiedziano, że z Polski będą regularnie kursowały na Ukrainę pociągi z pomocą humanitarną, które w drodze powrotnej będą odbierały kobiety i dzieci uciekające przed wojną z Ukrainy¹⁶⁷.

6 marca 2022 r. polskie władze poinformowały, że w celu ułatwienia dostarczania pomocy humanitarnej z terytorium Polski na Ukrainę dokonano uproszczenia procedury przekraczania granicy przez samochody ciężarowe na przejściach granicznych Dorohusk-Jagodzin i Korczowa-Krakowiec¹⁶⁸. Dzięki temu odprawa celna odbywała się na podstawie wcześniej wypełnionego elektronicznie formularza.

Władze Polski, w ramach pomocy humanitarnej udzielanej na terytorium Ukrainy, rozpoczęły budowę modułowych osiedli dla uchodźców wewnętrznych. Pierwszy taki ośrodek wybudowano we Lwowie i był on wizytowany przez premiera Mateusza Morawieckiego 19 kwietnia 2022 roku¹⁶⁹. Docelowo Polska zaplanowała wybudowanie osiedli w innych miastach umożliwiających łączne zakwaterowanie 20 tys. osób¹⁷⁰.

Podobnie jak w przypadku udzielania pomocy uchodźcom przybyłym z Ukrainy do Polski, ważną rolę w pomocy humanitarnej udzielanej na terenie Ukrainy odegrały organizacje pozarządowe.

Caritas Polska był także zaangażowany w niesienie pomocy na terenie Ukrainy. Do połowy 2022 r. organizacja ta przekazała 500 tys. złotych działającym w Ukrainie grekokatolickiej

165 <https://www.gov.pl/web/premier/latwiejsze-przekraczanie-granicy-polsko-ukrainskiej-dla-ciezarowek-z-pomoca-humanitarna>

166 <https://www.gov.pl/web/premier/minister-michal-dworczyk-jestesmy-solidarni-z-naszymi-przyjaciolmi-na-ukrainie>

167 <https://www.gov.pl/web/premier/szef-kprm-musimy-wspolnie-pomagac-ukrainie-ale-musimy-tez-to-robic-w-sposob-skoordynowany>

168 <https://www.gov.pl/web/premier/latwiejsze-przekraczanie-granicy-polsko-ukrainskiej-dla-ciezarowek-z-pomoca-humanitarna>

169 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-we-lwowie-nie-mozemy-zostawic-naszich-sasiadow-w-osamotnieniu-polska-buduje-domy-modulowe-w-ukrainie>

170 <https://www.gov.pl/web/premier/premier-we-lwowie-nie-mozemy-zostawic-naszich-sasiadow-w-osamotnieniu-polska-buduje-domy-modulowe-w-ukrainie>

Caritas Ukraina i rzymskokatolickiej Caritas Spes¹⁷¹. Szacowana wartość pomocy rzeczowej przekazanej przez tę organizację na Ukrainę wynosi 140 mln złotych. Pomoc obejmowała „żywność, środki higieniczne, zaopatrzenie medyczne, leki, wózki inwalidzkie, generatory prądu i inne”. Caritas Polska odegrała także ważną rolę w koordynacji pomocy udzielanej Ukrainie poprzez współpracę na polu logistycznym z „Caritas Internationalis, brytyjską Katolicką Agencją ds. Rozwoju Krajów Zamorskich (CAFOD), amerykańską Catholic Relief System oraz szwajcarskim i niemieckim oddziałem Caritas”. W tym celu zapewniono funkcjonowanie m.in. wielkiego magazynu przy granicy z Ukrainą. W ramach zorganizowanej przez Caritas akcji „Paczka dla Ukrainy”, poszczególne parafie w Polsce przygotowały paczki o wartości ok. 300-400 złotych. Łącznie przygotowano około 30 tys. takich paczek, co oznacza pomoc w wysokości ok. 10 mln złotych.

Według raportu przygotowanego w połowie października 2022 r., PCK skierował na Ukrainę – w porozumieniu z Ukraińskim Czerwonym Krzyżem – 600 transportów z ponad 5 tys. ton pomocy humanitarnej, w tym „wyposażenie szpitali i ambulatoriów, leki, środki opatrunkowe, żywność, koce i ubrania”¹⁷². W pracę PCK było zaangażowanych ponad 8 tys. wolontariuszy i pracowników tej organizacji.

Innym przykładem takiego typu pomocy może być Fundacja Siepomaga, która przekazała na pomoc Ukrainie 100 tys. złotych z własnych środków zebranych w ramach darowizn z 1% podatków, a kolejne prawie 55 mln PLN zebrała w ramach ogólnopolskiej zbiórki¹⁷³. Z kolei Polska Akcja Humanitarna zebrała na ten cel 32 mln PLN¹⁷⁴. Natomiast Fundacja Solidarni z Ukrainą zebrała kwotę 12 mln PLN¹⁷⁵.

Jak łatwo zauważyć, sama pomoc humanitarna tych największych w Polsce przedsięwzięć opiewa na kwotę 250 mln PLN. Wspomniany już wcześniej PIE obliczył, że w przypadku największych przedsięwzięć, łączna pomoc Polaków uchodźcom ukraińskim w Polsce i na Ukrainie opiewa na kwotę prawie 400 mln PLN. Przy czym autorzy raportu PIE zwracają uwagę, że „warto jednak (...) w tym miejscu zaznaczyć, że wskazane wyżej organizacje – chociaż największe w skali kraju – stanowią jedynie pewną część wszystkich aktywnie

171 <https://www.vaticannews.va/pl/kosciol/news/2022-06/podsumowanie-dzialan-caritas-polska-na-rzecz-ukrainy.html>

172 <https://pck.pl/pck-udzielil-pomocy-ponad-800-tys-uchodzcom-z-ukrainy/>

173 <https://www.siepomaga.pl/ukraina>

174 <https://www.siepomaga.pl/pah-ukraina>

175 <https://pomagam.pl/solidarnizukraina>

działających organizacji pozarządowych udzielających pomocy przybyłym do Polski uchodźcom [i mieszkańcom Ukrainy, którzy pozostali w ojczyźnie]”¹⁷⁶.

176 <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/07/Pomoc-pol-spol-UKR-22.07.2022-D-1.pdf>